

X 3.

42
(2)

ASSENTATIONES
IN DISSERTATIONE JURIS
ECCLESIASTICI

DE EO,

QUOD CIRCA DECIMAS NOVALES IN
GERMANIA, AC PRÆCIPUE IN DIOECESI, ET
TERRITORIO COLONIENSI JUSTUM EST.

QUAM

SUB PRÆSIDIO

PHILIPPI HEDDERICH

MIN. CONV. PRESBYTERI, S. S. THEOL. DOCTORIS, EMINENTISSIMI
PRINCIPIS ELECTORIS, ET ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS CONSILIARII
ECCLESIASTICI ACTUALIS, CONSILII ELECTORALIS ACADEMICI ASSES-
SORIS, S. S. CANONUM IN ELECTORALI ACADEMIA MAXIMILIANEA
BONNENSI PROFESSORIS P ET O. ATQUE INCLYTI COLLEGII
JURIDICI ASSESSORIS

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI

CHRISTIANUS FRANCO. WEIDENFELT

EX NEUCKIRCHEN, PATRIÆ COLONIENSIS JURUM AUDITOR EMERITUS

AUTHOR ET DEFENDENS

ANNO MDCCLXXXII. DIE XII. SEPTEMBRIS

SUBMISIT, CONTENTÆ, AC DETECTÆ

A

FULGENTIO DE VERITA.

SPECIMEN SECUNDUM.

VERCELLIS

MDCCLXXXIII.

Difficile est Satyram non scribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens Urbis, tam ferreus, ut teneat se,
Cauffidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso.

JUVENALIS *Satyr.* I. v. 30.

ANTITHESIS XXV.

Cum DEUS (namque erit ille mihi semper DEUS) nova otia fecerit, datam fidem liberemus, ac transeamus ad secundum dissertationis caput, quod versatur circa decimas novales, seu potius circa quaestionem, cui decimæ novales in Germania, ac praesertim in Diocesi, & Territorio Coloniensi debeantur? Quo hanc enodet, censet dissertator, (a) ante omnia indagandum esse, quid olim, medioque ævo, quidve sequioribus temporibus circa decimas novales obtinuerit? Ac mox concludit, (b) medio ævo non tantum decimas ordinarias, sed & novales ad episcopos Germaniæ titulo foundationis, aut dotationis pertinuisse. Ast cur medium ævum invocat, cum tamen ex supradictis constet, decimas medio ævo longe antiquiores esse? Porro qui assertum suum probat? Primo adducit episcopatum Osnabrugensem, & Bremensem a CAROLO M., episcopatum Halberstadiensem, a LUDOVICO P., episcopatum Misnensem, & Merseburgensem ab OTTONE M., nec non episcopatum Pataviensem, Raceburgensem, Lubecensem, Swerinensem, Caminensem, & Hildesensem decimis omnium circumquaque habitantium dotatos fuisse. An inde inferre licebit, medio ævo decimas ordinarias, & novales ad episcopos pertinuisse? Si decimæ episcopis a Regibus ac Principibus donatæ sunt, certe episcopi ante donationem decimis nondum, & post donationem non jure proprio, sive episcopali sed jure donationis gaudebant. Profecto nemo aliter ratiocinabitur, nisi sanæ

A 2

ratio-

(a) Cap. II. § 13.

(b) Cit. Cap. II. §. 14. & 15.

rationis expers sit. Similiter dein differtator hallucinatur, dum quoad novalis ex diplomatibus refert, DAGOBERTUM Regem Francorum AMANDO ad Basilicam S. Petri Wormatiæ civitatem Laudemburg, terras cultas & incultas, & quidquid dici aut nominari potest; CAROLUM M. ecclesiæ S. Dyonisii, villam Haitbertingas cum omnibus appendiciis suis, terris, & sylvis &c. LUDOVICUM Pium ANSGARIO, primo Hammaburgensi Archiepiscopo, omnes paludes infra, sive juxta Albiam positas, cultas & incultas; LUDOVICUM, Franciæ Orientalis Regem, monasterio, quod nova Corbeia nuncupatur, villam Huexeri cum omnibus finibus, vel terminis suis terrisque, silvis, aquis, aquarumque decursibus, ceu cunctis adjacentiis, nec non appendiciis suis; ac tandem HENRICUM II. sedi episcopali Bambergensi prædia, ecclesias, viros cum omnibus suis pertinentiis, sive adhærentiis, videlicet utriusque sexus mancipiis, areis, ædificiis, terris cultis, viis, & inviis, exitibus, & redditibus, quæsitis, & inquirendis, silvis & fagenis, venationibus, pratis, pascuis, campis, forestariis, cellariis, censibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, mobilibus, & immobilibus donasse. Quid heic de novalibus, immo & de decimis memorabile? Annon differte de donationibus agitur? Itaque donatarii non decimis novalibus, sed omnibus, quas terræ ad culturam redactæ proferebant, frugibus fruebantur. Ambabus etiam demus manibus, novalis medio ævo ad episcopos pertinuisse. Quid tum? Plura medio ævo obtinebant, quæ hodie non amplius obtinent. Sic teste Edicto CHLOTARII II. Regis (c) episcopo decedente, in locum ipsius alius, qui a Metropolitano ordinari debebat cum provincialibus, a clero & populo eligebatur; & si persona condigna fuerit, per ordinationem principis ordinabatur, vel si de palatio eligebatur, per meritum personæ, & doctrinæ ordinabatur. An ita etiam hodie? Annon episcopus, ut fere unicuique innotescit, eligitur a solo capitulo. Sic testibus capitularibus Regum Francorum (d) unusquisque episcopus sibi subditos bene docere, atque instruere habebat, ita ut in domo DEI semper invenirentur, qui canonicè possint fieri electi. An ita etiam hodie? An vel viget Tridentinæ Synodi

(c) Cap. I. apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 481. Conferantur Capitularia CAROLI M. & LUDOVICI PH. lib. I. Cap. 78. & additio III. Cap. 2. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1306. & 1763.

(d) Cap. XXVII, apud GEORGISCH cit. loc. pag. 593.

~~SECRETUM~~

5

Synodi statutum (e) "ut singulae Cathedrales Metropolitanæ, atque
 " his majores Ecclesiæ, pro modo facultatum & diœcesis amplitu-
 " dine, certum puerorum ipsius civitatis & diœcesis, vel ejus pro-
 " vincia, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope-
 " ipsas Ecclesias, vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo,
 " alere ac religiose educare, Ecclesiasticis disciplinis instituere te-
 " neantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duo-
 " decim annos, & ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere &
 " scribere competenter noverint, & quorum indoles, & voluntas
 " spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo infervituros.
 " Pauperum autem filios præcipue eligi vult, nec tamen ditiorum
 " excludit, modo suo sumptu alantur & studium præ se ferant,
 " Deo & Ecclesiæ inferviendi. Hos pueros Episcopus in tot classes,
 " quot ei videantur, divisos, juxta eorum annum, ætatem ac in
 " disciplina Ecclesiastica progressum; partim, cum ei opportunum
 " videbitur, Ecclesiarum ministerio addicet, partim in collegio eru-
 " diendos retinebit aliosque in locum educatorum sufficiet, ita ut
 " hoc collegium DEI ministrorum perpetuum seminarium sit. Ut
 " vero in eadem disciplina Ecclesiastica commodius instituantur,
 " Tonsura statim, atque habitu clericali semper utentur. Gramma-
 " tices, cantus, computi Ecclesiastici, aliarumque bonarum artium
 " disciplinam discent: sacram scripturam, libros Ecclesiasticos, ho-
 " milias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime
 " quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum
 " ac caeremoniarum formas ediscent." Sic testibus Capitularibus Re-
 " gum, Francorum (f) nec non CAROLI M. & LUDOVICI PII (g)
 " per singulas civitates erant episcopi, haud tamen in una civitate
 " duo. An ita etiam hodie? Noto notius est, dari non tantum plu-
 " rimas Germaniæ civitates, sed & integras ditiones, seu provincias,
 " quæ sede episcopali carent. Sic testibus Capitularibus CAROLI M.
 " & LUDOVICI PII (h) nec non Regum Francorum (i) non licebat
 " episcopo, principalem cathedram suæ parochiæ negligere, & ali-
 " quam

(e) Sess. XXIII. de Reform. Cap. 18.

(f) Cap. I. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 513.

(g) Lib. I. Cap. 129. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1319.

(h) Lib. I. Cap. 40. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1294.

(i) Cap. XXXIX. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 595.

quam ecclesiam in sua diœcesi magis frequentare, aut in propriis rebus manere amplius, quam tres hebdomadas. An ita etiam hodie? Noto notius est, plures episcopos alibi sedem fixam habere, & principalem cathedram per plures menses, immo & annos haud occupare. Sic testibus Capitularibus CAROLI M. & LUDOVICI PII. (k) unusquisque episcopus tenebatur singulis annis parochiam suam sollicitè circumire, & populum confirmare, & plebes docere, & investigare, & prohibere paganas observationes, divinasque, vel sortilegas, aut auguria, phylacteria, incantationes, vel omnes spurcicias. An ita etiam hodie? Novimus quidem a Tridentina Synodo, propter latitudinem diœcesis quandam immutationem & limitationem esse inductam. Verum an Concilium Tridentinum hocce in casu hodiernum adhuc obtinet? An Concilium Lateranense IV. vigeret? Id quod tamen illuminato hocce seculo eo magis expediret, cum nova illa, ac diabolica philosophia non tantum spurcicias suas, ac lascivias gentilibus adhuc pejores ubique palam promere, verum etiam Evangelii veritatem corrumpere, sanctissima dogmata expungere, religionem Christianam, fidemque Catholicam subvertere, & atheismum, fatalismum, deismum, naturalismum, anthropomorphismum, materialismum, idealismum, & libertinismum substituere allaboret. Sic testibus Capitularibus Regum Francorum (l) nec non CAROLI M. & LUDOVICI PII (m) ipsi episcopi baptizabant, prædicabant, sive evangelizabant. An ita etiam hodie in Germania communiter, atque universaliter observatur. Sic juxta CAROLI M. leges (n) decimæ populi in quatuor partes dividebantur, ac quidem prima pars episcopis, secunda clericis, tertia pauperibus, & quarta in fabricam ipsius Ecclesiæ dabatur. An ita etiam hodie? An non potius cathedraticum (o) seu synodaticum, seu quarta pars epis-

(k) *Lib. VII. Cap. 129. 147. § 465. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1638. 1646. § 1735.*

(l) *Cap. VII. & Cap. XIX. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 575. § 817.*

(m) *Lib. I. Cap. 94. & Lib. V. Cap. 220. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1311. § 1457.*

(n) *Cap. XCV. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1157. Conferatur GOLDAST *Constit. Imp. Tom. III. Cap. 23. pag. 158. Edition. Francofurt. MDCCXIII.**

(o) *De cathedratico videantur DUARENUS de *Sacr. eccles. ministr. Lib. VII. Cap. 5. BARBOSA Jur. Eccles. Univ. Lib. III. Cap. 20. BENEDICTUS XIV. de Synod. diœc. Lib. V. Cap. 6. & R. P. WOLFFGANGUS SCHMITT Instit. Jur. Eccles. Lib. III. Tit. 41. §. 15.**

episcopis ex omnibus decimis ecclesiarum parochialium sine ullo onere fabricæ solvenda in Germaniam penetravit? Sic tandem episcopi medio ævo nec status Regni erant, nec domini territoriales. An etiam hodie hisce prærogativis, titulis, ac dignitatibus destituuntur? Quis crediderit, quisve dixerit?

ANTITHESIS XXVI.

Equidem ex antecedentibus jam tum satis liquet, decimas ordinaras, & novales pertinuisse ad Episcopos, non quia, ceu Dissertator (p) insinuat, suprema totius Christiani gregis cura, atque inspectio haud modicis laboribus sociata ipsis incumberebat, sed quia simul veri ac proprii parochi, seu parœci existebant. Confirmationis tamen gratia juvat argumentum prosequi, & nonnullos Capitularium addere textus. Sic Capitulare PIPINI Regis (q) refert: *Omnino decrevimus, ut unusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem habeat, ut populus christianus paganismum non faciat.* Sic Capitularia Regum Francorum (r) referunt, *ut unusquisque Episcoporum potestatem habeat, in sua parochia tam de clevo, quam de regularibus vel secularibus ad corrigendum & emendandum secundum ordinem canonicum spiritualem, ut sic vivant qualiter Deo placere possint.* Sic Capitularia CAROLI M. & LUDOVICI PII (s) referunt: *ut unusquisque Episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, & regat juxta reverentiam singulis competentem, & providentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ejus est potestate.* Dum itaque Episcopi medio ævo non tantum episcopali, sed simul & pastorali munere fungebantur, jure etiam optimo maximo decimæ illis debebantur. Quod si vero decimæ Episcopis non qua veris, propriisque parœcis, sed qua supremis inspectoribus attribui voluissent, tum potius ad metropolitanum, quam ad Episcopos pertinuissent, quippe cum metropolitano suprema cura atque inspectio incumberet; Hic namque perhibente Capitulari PIPINI Principis (t) constitutus est, ut ad judicium ejus de omni necessitate ecclesiastica recurrant tam Episcopi, quam alius populus. Ut ordo monachorum vel ancillarum Dei

(p) Cit. Cap. II. §. 16.

(q) Cap. VI. apud GEORGISCH Corp. Jur. Germ. pag. 503.

(r) Cap. III. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 515.

(s) Lib. VII. Cap. 74. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1628.

(t) Cap. III. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 502.

Dei secundum regulam sanctam stabilis permanear, & de rebus ecclesiasticis subtractis monachis, vel ancillis Dei consolentur, usque dum illorum necessitati satisfaciant. Et si quid superaverit, census levetur. Et Abbates legitimi hostem non faciant, nisi tantum homines eorum transmittant. Et omnes clerici fornicationem non faciant, nec habitum laicorum portent, nec habeant canes, ut venationes faciant, nec accipitres portent. Cum hocce Metropolitano suo provinciales Episcopi bis in anno propter causas ecclesie concilia celebrare habebant (u). Sine hujus concilio, vel literis Episcopus non audebat Regalem Dignitatem pro causis suis clamare (x). Ad hunc suffraganei respicere debebant, & nihil novi audebant facere sine conscientia, & consilio sui metropolitani (y). Atque huic Episcopi, atque inferioris gradus clerici commissi erant (z). Hic itaque supremus existerat inspector.

ANTITHESIS XXVII.

Qui secundum promissa ad sequiora secula progredi habebat, ad usque recurrit, scriptitans (a) " Cum vero crescente fidelium multitudinem cœtus ecclesiasticos multiplicari oporteret; cum aspirante nunc blandiori rebus christianis sub CONSTANTINO M. fortuna, ac tranquillitate plura Seculo IV. ædificarentur templa: Episcopi quidem in civitatibus primum majoribus, dein & ruri per ordinata in usum præsertim rusticorum a civitatibus longe distantiorum oratoria singulos disposuere Presbyteros, singulisque templis suam gregis portionem, quam illi docerent, assignarunt, atque hæc prima fuere hodiernarum, uti vocamus, parochiarum incunabula. Sed omnes nihilominus oves manebant sub cura Episcopi, ceu Pastoris universalis divinitus constituti, qui licet Ecclesie majori, *catbedrali* dictæ, arctius afficeretur, non tamen inde negligebat reliquas, sed easdem visitabat sæpius, populumque sua

(u) *Capitul. Regum Franc. Cap. XIII.* apud GEORGISCH *cit. loc. pag. 556.*
 (x) *Leg. CAROLI M. Cap. CXLVI.* apud GEORGISCH *cit. loc. pag. 1170.*
 (y) *Capitul. Lib. I. Cap. 8.* apud GEORGISCH *cit. loc. pag. 1290.*
 (z) *Capit. Lib. VII. Cap. 102.* apud GEORGISCH *cit. loc. pag. 1632.*
 (a) *Cit. §. 16.*

9

"recreaturus praesentia, & verbo & exemplo aedificabat, caeterasque
 "peragebat functiones episcopales." Haud satis longe retrogressus
 est. Alioquin facile reperire licuisset, praevis temporibus alias fuisse
 Ecclesias episcopales, sive urbicas, & iterum alias parochiales, seu
 minores, quae ex singularibus congregationibus constabant, & pa-
 rochia rurales (b) cluebant, eo quod christiana Religione ex civita-
 tibus in vicos & pagos notabili quodam modo diffusa ecclesiae in pa-
 gis & vicis exstructae, & presbyteri illis constituti essent. Episcopa-
 les ecclesiae non certis quibusdam presbyteris separatim adlignatae,
 sed clericis in commune commissae erant, ita, ut licet tempore JUS-
 TINIANI tres basilicae Constantinopoli extiterint, nulla tamen pro-
 prios suos clericos habuerit, sed clerici tam majori, quam reliquis
 ecclesiis communes fuerint, prout ipse JUSTINIANUS (c) hisce
 testatur. "Postea vero veneranda domus sanctae, gloriosaeque Vir-
 ginis & Deiparae Mariae, in vicinia sanctissimae Majoris Ecclesiae
 "sita, a pia memoriae Verina aedificata, & veneranda domus sancti
 "Martyris Theodori a Sphoracio gloriosae memoriae consecrata est:
 "veneranda quoque domus sanctae Irenes sanctissimae majori Eccle-
 "siae juncta fuit: propterea numerum ad antiquam formam redi-
 "gere impossibile est. Neque enim pauci illi, qui constituti sunt,
 "tot Ecclesiis sufficerent, quoniam ne una quidem trium illarum
 "domuum proprios habet clericos, sed tam sanctissimae majori Ec-
 "clesiae, quam illis communes sunt, easque omnes ordine & quasi
 "in orbem circumeuntes, ministeria in illis peragunt." Parochiis
 contra ruralibus presbyteri sui maturius adfixi erant, ac peculiariter
 B ad-

(b) Sic sanctus EPIPHANIUS contra haeres: Lib. II. Tom. II. p. m. 150. refert:
 Digressus autem hinc, venit in pagum quendam Cascharorum Diodoridem ap-
 pellatum, in quo Triphon quidam mansuetissimus illo tempore ejus presbyter
 erat. Sic concilium Chalcedonense Can. XVII. apud PHITOEUM
 Cod. Canon. pag. 102. & apud BINIUM Conc. Tom. II. Part. I. pag.
 328. statuit: Singularum Ecclesiarum rusticas parochias, vel possessiones, ma-
 nere inconcussas illis Episcopis, qui eas retinere noscuntur, & maxime si per
 tricennium eas absque vi obtinentes, sub dispensatione rexerint. Similiter &
 concilium Vasense I. Can. II. apud LABBEUM Concil. Tom. III. pag.
 1680. & BINIUM Concil. Tom. II. Part. I. pag. 641. definivit: Hoc
 etiam pro aedificatione omnium ecclesiarum, & pro utilitate totius populi no-
 bis placuit, ut non solum in civitatibus, sed etiam in omnibus parochiis ver-
 bum faciendi daremus presbyteris potestatem.

(c) NOVELL. III. Cap. I. vertente HOMBERG ZU VACH.

adsignati, qui teste concilio Neocæsariensi (d) in Ecclesia civitatis episcopo præsentem, vel presbyteris urbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Hinc etiam ecclesiis parochialibus sive parochiis ruralibus certi reditus constitui cœperunt. Id tamen neque in omnibus locis, neque eodem tempore, neque eodem modo factum est. Heic namque, uti & olim referente JUSTINIANO (e) consuevit, quidam ecclesiam ædificabat, vel etiam alio modo in ea ministeria obeuntibus annonas suppeditabat, & clericos quosdam in illa constituerebat. Heic exstructum oratorium in ecclesiam parochialem erigebatur. Heic nova ecclesia parochialis fundabatur, & clericis ministrantibus habitatio cum prædiorum congrua portione ad alendum distincta adsignabatur; Heic denique novæ villæ seu pagi una cum novis ecclesiis condebantur, de quibus Capitulare HILDFORDICI Imperatoris de anno DCCCXVI. (f) memorat: sancitum est de villis novis & Ecclesiis in eis noviter constructis, ut decima de illis villis ad easdem Ecclesias conferantur. Insuper adhuc alias, & quidem haud leviores offendimus causas. Tum nempe historia, rerumque experientia docet, episcopus Germaniæ sensim in eam formam mutatos esse, ut oporteret non tantum in vicis, & pagis, sed etiam in ipsis usque adeo civitatibus creare novas paræcias, & constituere clericos, qui prædicationis munus obirent, sacramenta administrarent, solemnem baptismum conferrent, pœnitentiam, atque absolutionem dispensarent, ac panem Eucharisticum distribuerent. Tum etiam Sæculo XIII. & XIV. Jus Canonicum, seu potius Decretales GREGORII IX. in Germaniam penetrarunt, atque illico in tantam ascendunt auctoritatem, ut jure Justinianæo priores, digniores, aptiores, clariores, atque æquiores Germanis visæ, (g) obstetricantibus Episcopis a RUDOLPHO I. confirmatæ (h) a MAXIMILIANO I. in

- (d) *Can. XIII.* apud PITHOEUM *Cod. Can. pag. 57.* & apud BINIUM *Concil. Tom. I. Part. II. pag. 236.*
 (e) *NOVELL. LVII. Cap. 2.*
 (f) *Cap. XII.* apud BALUZIUM *Capitul. Tom. I. pag. 384.* & apud GEORGIUM *GISCH Corp. Jur. German. pag. 816.*
 (g) *HEINNECCIUS Histor. Jur. Lib. II. §. 124. pag. 1066.* & *ZALWEIN Princip. Jur. Eccles. Tom. II. Quæst. II. Cap. 3. §. 6.*
 (h) *ZALWEIN cit. Tom. II. Quæst. IV. Cap. I. §. 2.* qui tamen offendit, ni indigitare maluerit, *FRIDERICUM II. de Decreto GRATIANI locutum esse. Observante enim HEINNECCIO cit. Lib. II. §. 69. pag. 217.* FRI-

dicaſteria etiam civilia inveſtæ (i) a pluribus Electoribus, ac Ducibus Saxonie FRIDERICO, JOANNE, JOANNE FRIDERICO, MAURITIO, AUGUSTO, CHRISTIANO, & FRIDERICO WILHELMO, ſcriptis legibus conſervatæ (k) harumque uſus, qui ante fuit, uſque adeo inter proteſtantes retentus ſit, niſi vel earum deciſiones cum principiis Religionis Proteſtantium pugnarent, vel aliquis probare poſſet, jus civile in hac, quam ageret, cauſa ſpeciatiſim præ jure canonico receptum eſſe. (l) An tum adhuc obtinebant, ac vige-
 bant Capitularia Regum Francorum, leges Salicæ, ac leges Ripuariorum, Bajuvariorum, Burgundiorum, Longobardorum, Wiſigothorum, atque Oſtgothorum, præcipue cum Reges Francorum dudum extincti, atque Imperium Romano-Germanicum longe aliam adeptum eſſet formam. An legiſtæ, & decretiſtæ Seculi decimi tertii, ac ſequentium, videlicet IRNERIUS, ACCURSIUS, JOANNES COLUMBINUS, JACOBUS ARDIZONUS, DINUS, OLDRADUS, BUTRIGARIUS, CINUS, MATARELLUS, BARTOLUS, BALDUS, PAULLUS CASTRENSIS, SOCINUS, MAYNUS, SALICETUS, ALVAROTUS, CÆPOLLA, CURTIUS, CUMANUS, BERTACGINUS, CUCIACIUS, ALCIATUS, BUDÆUS, FERRETUS, GOVEANUS, ANTONIUS AUGUSTINUS, BARO, DUARENUS, DONELLUS, BALDUINUS, CONTIUS, BOERIUS RUSSARDUS, RAGUELLUS, HORTENSIUS, MERCERII, MERILLIUS, FORCATULUS, HOTTOMANNUS, ROBERTUS, GORDONIUS, BRISSONIUS, BELLONUS, CORASIUS, CASTANUS, DURANTIUS, MARANUS, CABOTIUS, JANUS A COSTA, CIRONIUS, ALTESERRA, FORNERII, CONNANUS, MORNACIUS, PITHOEI, FLORENS, DARTIS, DOVIATIUS, MENAGIUS, LECTIUS, FABRI, ZUICHEMUS, RÆVARDUS, MATTHÆI, LYCLAMA, BRIXIENSIS, TURRECREMATA, INNOCENTIUS, HOSTIENSIS, ANDREAS CALDERINUS, MONACHUS, LAPPUS, ANCHARANUS, ZARABELLA

B 2

LA

FRIDERICUS ſub voce gaiſſlichem Recht, vix aliud, quam Decretum Gratiani intelligere potuit, quod Germanis jam diu per Bononienses Profefſores innotuerat, cum collectio Gregoriana ad Bononienses hoc demum anno 1235, & anno 1234, ad Pariſientes miſſa Germanie nondum ita cognita fuiſſe videatur, ut inter conſtantes judiciorum regulas recipi potuerit.

(i) AMORT *Element. Jur. Canon. Prolegom.* §. 9.
 (k) HEINECCIUS *cit. Lib. II. §. 124. pag. 1068.*
 (l) HEINECCIUS *cit. pag. 1068.*

LA, GEMINIANUS, PANORMITANUS, FELINUS, DECIUS, RIPA, aliique innumeri obsoletis Capitularibus utebantur? An lex seu constitutio Imperialis reperienda est, quæ vel ullam antiquatarum legum mentionem faciat? Annon potius FRIDERICUS I. teste RADÉVICO (m) Principes diserte monuit: *Nostis autem, quod jura civilia nostris beneficiis in summum proventa, firmata, ac moribus utentium approbata satis habeant roboris. Annon renunciatio LEOPOLDI Ducis Austriæ de anno MCCCXXIV. sonat (n) Renunciantes sponte & expresse, in his omnibus & singulis, nostro & heredum nostrorum nomine, exceptioni doli mali, & in factum actioni, beneficio restitutionis, & consuetudini cuilibet in omnibus literis apostolicis, & aliis ab Imperatoribus seu Regibus Romanorum, vel ab aliis quibuscunque nobis concessis, vel concedendis, omnique JURIS, tam CANONICI quam CIVILIS auxilio, quod & contra promissa vel eorum aliquod possent nobis aut nostris heredibus, quocunque modo, vel tempore, in aliquo suffragari. Annon renunciatio RUPERTI Comitis Palatini de anno MCCCLIII pariter sonat (o) Renunciantes omni canonum & legum auxilio, legibus, constitutionibus, sanctionibus, DECRETIS & DECRETALIBUS, Imperatorum vel Apostolicorum consuetudinibus, Ritibus & observantiis quarumlibet provinciarum, sive terrarum, quibus presenti contractui, in toto, vel in aliqua sui parte potest aliquo modo derogari. Annon renunciatio CAROLI IV. de anno MCCCLX iterum sonat (p) Renunciantes certa scientia, & scriptis. Nos CAROLUS Imperator, qui supra pro nobis, & successoribus nostris Regibus & Imperatoribus Romanorum, dictus vero noster frater Marchio Moraviæ administrator, Procurator, sicut præmittitur, pro nobis, heredibus, & successoribus nostris Regibus Bobeniæ, in præmissis eorum singulis, seu ab illis dependentibus, quovis modo secundum omnem modum, & formam, sicut superius fuit expressum, & invenitur, omni actioni, juri, questioni, impetitioni, exceptioni, doli mali, seu in factum, auxilio restitutionis in integrum, & cuilibet actioni JURIS CANONICI & CIVILIS beneficio contravenire possemus, jure vel facto, in judicio, vel extra judicium, vel quibus hæc omnia, vel eorum aliquod*

(m) De Gest. Friderici I. Lib. II. Cap. 3. apud URSTISIUM Germaniæ Historico. Tom. I. pag. 507.

(n) Apud HARPPRECHT de HARPPRECHTSTEIN Speculi Seuvici, & præsertim Juris Feudalis Alamannici in foris Vicariatus Suevo-Franconico-Palatini non Usus Part. II. pag. 121.

(o) Apud HARPPRECHT cit. Part. II. pag. 122.

(p) Apud HARPPRECHT cit. Part. II. pag. 127.

aliquod violari, rescindi, & infirmari possent, quibuscunque temporibus, aut infringi, etiamsi de singulis hujusmodi Canonibus, legibus, juribus, observantibus, usibus, & statutis, jure vel consuetudine, deberet in presentibus fieri mentio specialis. Quis igitur hodie ex prioribus per posteriores ante plura secula abrogatis legibus decisionem causæ ecclesiasticæ eruere, atque obtrudere sustinebit? Sane nemo, nisi non quodam assentationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus dissertator!

ANTITHESIS XXVIII.

Iterum dissertator retrogreditur, atque addit, (g) "Tales jam Se-
culo VI. & sequentibus obveniebant temporum rerumque circum-
stantiæ, quæ Episcopum solum ea facere omnia, quæ ad spiri-
tualem totius populi curam ac regimen requirebantur, haud per-
mittebant. Impediebant non raro præfulis accessum, prædicatio-
nemque intuta ob irruptiones barbarorum loca: amplitudo Diœ-
cesium præsertim in Germania infinitis Episcopos implicabat la-
boribus, negotiis quoque publicis, ad quæ vel ratione territo-
riorum, vel ob rerum bene gerendarum peritiam, quæ decrat
in laicis, vocari sunt, destinebantur, a propriis haud raro abesse
coacti Ecclesiis." Verum qui probat? Antestatur plures, & primo
quidem Abbatem FLEURY (r) narrantem: *Charlemagne, par
exemple, étoit tantôt deçà, tantôt de-là le Rhin; tantôt en Italie, tantôt
en Saxe: aujourd'hui à Rome, dans trois mois à Aix-la-Chapelle. Il me-
noit toujours avec lui grand nombre d'Evêques suivis de leurs vassaux &
de leurs domestiques. Quelle perte de temps! Quelle distraction! Quand
trouvoient-ils du loisir pour visiter leurs diocèses, pour prêcher, pour étudier?*
Ubi etiam concessero, plures, quam opus erat, aut oportebat, epis-
copos in comitatu Regis fuisse, quid inde? Annon Rex ipse abu-
sum opportune fustulit, atque edixit (s) "Apostolicæ sedis hortatu,
omniumque fidelium nostrorum, & maxime Episcoporum, ac re-
liquorum sacerdotum consultu, servis Dei per omnia omnibus
armatu-

(g) Cit. Cap. II. §. 17.

(r) Non, ut a dissertatore minus fideliter allegatur Tom. III. sed Tom.

XIII. Discours sur l'Hist. Ecclesiast. §. 9.

(s) Apud HARTZHEIM. Council. German. Tom. I. pag. 374.

“armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum, & in hostem
 “pergere, omnino prohibemus; nisi illi tantummodo, qui propter
 “Divinum Ministerium, Missarum scilicet solemnia adimplenda, &
 “sanctorum Patrocinia portanda, ad hoc electi sunt, id est, unum,
 “vel duos Episcopos cum Capellanis, Presbyteris, Princeps secum
 “habeat, & unusquisque Praefectus unum Presbyterum, qui homi-
 “nibus peccata confitentibus judicare, & indicare poenitentiam pos-
 “sit „

Secundo antestatur SIDONIUM APOLLINAREM (s) epis-
 copis sui temporis scribentem: *Per vos legationes meant. Vobis pri-
 mum pax, quanquam principe absente non solum tractata referatur, verum
 etiam tractanda committitur.* Ergone omnium, ac singulorum epis-
 coporum ea in negotiis publicis tum temporis partes erant? An-
 non episcopi LEONTIUS, FAUSTUS, & GRÆCUS pacis ineun-
 dae inter NEPOTEM, Imperatorem, & EURICUM, sive EVARI-
 GEM Wisigothorum Regem constituti erant sequestri, atque arbi-
 tri, qui causam dirimerent, & regni utriusque pacta, conditio-
 nesque conderent? Hos dum SIDONIUS (u) Avernorum episcopus
 indignans objurgat: “Veniabilis sit, quæsumus, apud aures vestras
 “veritatis asperitas, cujus convitii invidiam dolor eripit. Parum in
 “commune consulitis: & cum in concilium convenitis, non tam cu-
 “ræ publicis mederi periculis, quam privatis studere fortunis, quod
 “utique sæpe diuque facientes, jam non primi, comprovincialium
 “cœpistis esse, sed ultimi. At quousque istæ poterunt durare præ-
 “stigiæ? non enim diutius ipsi majores nostri hoc nomine gloria-
 “buntur, qui minores incipiunt non habere. Quapropter vel con-
 “filiis, quo potestis, statum concordiae tam turpis incidite.” An in-
 de concludendum, omnes istius temporis episcopos ejusdem farinae
 fuisse.

Tertio antestatur Synodum Aquisgranensem, sed minus fi-
 deliter, quippe cum illa de episcopis nil memoret, sed tantum re-
 ferat (x) “Recordatus piissimus Carolus Imperator misericordiae suae
 “de

(s) Non ut minus fideliter allegatum *Lib. IV. Epist. 6.* sed *Lib. VII. Epist. 7.* Parisiis MDXCVIII. curante SAVARONE. Conferatur pariter *Epist. 6.*

(u) *Cit. Epist. 7.*

(x) Apud HARTZHEIM *cit. Tom. I. pag. 367.*

de pauperibus, qui in universo ejus imperio erant, & justitias pleniter habere non poterant: noluit de infra Palatio pauperibus Vassos transmittere ad justitias faciendum propter munera; sed elegit in Regno suo Archi-Episcopos & Abbates cum Ducibus & Comitibus, qui opus non habebant super innocentes munera accipere: & ipsos misit per universum Regnum, ut Ecclesiis, viduis, orphanis, & pauperibus, & cuncto populo justitiam facerent.

Quarto antestatur OTTONEM FRISINGENSEM, quod episcopi sub pœna felonie militiam non tantum in propria persona sequi, sed etiam haud raro tanquam belliduces exercitibus imperare debuerint. Profecto aut disertator coecurir, aut ego. Quæ namque lego, OTTONIS FRISINGENSIS Episcopi (y) verba sunt. Est autem consuetudinis Regum Francorum, quæ & Teutonorum, ut quotienscunque ad sumendam Romani Imperii coronam, militem ad transalpizandum coegerint, in prædicto campo mansionem faciant. Ibi ligno in altum porrecto scutum suspenditur, universorumque equitum agmen feuda habentium, ad excubias proxima nocte Principi faciendas, per curiæ præconem exposcitur: quod sectantes, qui in ejus Comitatu fuerunt, singuli singulos beneficiatos suos per præcones exposcunt. At sequenti die quicunque nocturnis vigiliis defuisse deprensus fuerat, denuo ad præsentiam Regis, aliorumque Principum, vel virorum illustrium evocatur: sicque omnes omnium beneficiati, qui sine bona voluntate Dominorum suorum domi remanserunt, in feudis condemnantur. Hunc morem Principe secuto, non solum laicorum feuda, sed & quorundam Episcoporum, id est, Haruici Bremensis, & Ulrici Halberstatensis regalia personis tantum, quia nec personis, sed Ecclesiis perpetualiter a Principibus tradita sunt, abjudicata fuere. Quis lector ergo referet, episcopos in propria persona, & quidem sub pœna felonie Regem ad pugnam comitari, & non raro tanquam Belliduces mandare debuisse?

Quinto sed minus feliciter antestatur sanctum GREGORIUM TURONENSEM Episcopum, qui non tantum perhibet (z): *Fueruntque*

(y) *De Rebus gestis Frider. Lib. II. Cap. 11. apud URSTISIUM Germania Historiæ. Tom. I. pag. 452.*

(z) *Histor. Francor. Lib. LV. non, ut minus fideliter allegatum Cap. 37. sed Cap. 43.*

runtque in hoc pralio Salonius & Sagittarius fratres, atque episcopi, qui non cruce caelesti muniti, sed galea aut lorica seculari armati, multos manibus propriis, quod pejus est, interfecisse referuntur, sed & mox subiungit (a) contra Salonium, sagittariumque episcopos tumultus exoritur. Hi enim a sancto Nicetio Lugdunensi Episcopo educati, diaconatus officium sunt sortiti: huiusque tempore Salonius Ebreduensis urbis, sagittariusque Vapigenensis ecclesiae sacerdotes statuuntur. Sed adsumpto episcopatu, in proprium relati arbitrium, ceperunt in pervasionibus, caedibus, homicidiis, adulteriis, diversisque in sceleribus, insano furore grassari. An hi erant infiniti labores, ac publica negotia, queis Episcopi illius temporis ab ecclesiis suis, curaque pastorali fuere avocati? Qui ita fingere audeat, niger, immo nigerrimus est.

Sexto antestatur OTHLONUM (b) adducentem: In illis namque temporibus Saxones devastabant Turingiam regionem. Quamobrem populi ejusdem regionis confugientes ad suprascriptum Principem Karlomannum, querebant ab eo auxilium. Qui mox pro eorum ereptione exercitum misit, in quo simul Geroldus Mogontiacensis tunc Episcopus, Pater scilicet praefati Gemillebis jussus transivit. Cumque congressio facta fuisset bellantium, & invicem semet ferentium, Geroldus Episcopus interfectus ibi inter alios occubuit. Ast an ut miles arma gerens, ac pugnans? an ut episcopus, munus suum obiens, singulari quodam fato occubuit? Posterius mihi eo verisimilius videtur, cum paulo ante a KARLOMANNO in synodo Liptinensi teste eodem OTHLONO (c) declaratum esset, Servos Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum vel hostem pergere prohibuimus omnino; nisi illos tantum, qui propter divinum mysterium, missarum scilicet solennia adimplenda, & sanctorum patrocinia, ad hoc electi sunt, id est, unum vel duos Episcopos cum Capellanis, Presbyteris princeps secum habeat, & unusquisque Praefectus unum Presbyterum, qui hominibus peccata consentibus indicare poenitentiam possit.

Sep-

(a) Cit. Loc. Lib. V. Cap. 21.

(b) De vita S. Bonifacii Lib. I. non ut minus fideliter allegatum Cap. 41. sed Cap. 37. apud CANISIUM Theaur. Monumentor. Tom. III. Part. I. pag. 356.

(c) Cit. Lib. I. Cap. 34. apud CANISIUM cit. Part. I. pag. 353.

Septimo antestatur ALBERTUM STADENSEM Abbarem

(d) memorantem: Anno Domini MCLXII. Christianus Moguntinus Archiepiscopus Imperialis Aulae Cancellarius, & sedis Apostolicae legatus, cum Brabantinis per Lombardiam & Thusciam omnia depopulans Bononienses invasit, & in equo residens, inductus thorace, & desuper tunica hyacinthina, habens in capite galeam deauratam, & in manibus clavam trinodem, ipse in eodem praelio dicitur stravisse novem homines propria manu. Ast num haec diaeeseos amplitudo, ut Archiepiscopus per Lombardiam, & Thusciam omnia depopulans Bononienses invaderet? Num hi infiniti labores, ut thorace, & desuper tunica hyacinthina indueretur, equo insideret, & galeam deauratam in capite, & clavam trinodem in manibus haberet? An haec publica, ad qua vel ratione territorii, vel ob rerum bene gerendarum peritiam episcopus vocabatur, negoria, ut sanguinarius horrida misceret praelia? Num haec episcopalis officii partes, ut novem homines propria manu sterneret? Annon potius Apostolus (e) docet: Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinulentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suae domui bene praepositum. Annon divus HIERONYMUS (f) docet: Quomodo igitur alterum reprehendet, cum ipse, qui accepit potestatem, ut doceat, sit reprehensibilis? Quia vita Episcopi forma debet esse clericorum. Ex Episcopo gradus caeteri clericorum condiscunt, quomodo debeant vivere in hac vita mortali. Se ipsos imitabiles debent proponere Sacerdotes, ut alii juniores gradus humiles consecuti, vita & testimonio Sacerdotum possint exurgere. Annon divus BERNARDUS (g) docet: Ut tam episcopi, quam clerici, neque in superfluitate, seu inbonesta varietate colorum, aut fissura vestium, neque in consura intuentium, quorum forma & exemplum esse debent, offendant aspectum, sed potius ita in suis actibus errata condemnent, & amorem innocentiae conversatione demonstrant, sicut dignitas exigit ordinis clericorum. Quod si moniti ab Episcopis suis intra quadraginta dies non obtemperaverint, ecclesiasticis beneficiis eorundem Pontificum auctoritate priventur. Episcopi vero, si praefixam poenam irrogare neglexerint, quia inferiorum culpa ad nullos

(d) In Chronic. apud SCHILTERUM Script. Rer. Germanicar. pag. 291.
 (e) I. ad Timoth. 3. v. 2. & seqq.
 (f) Ad Oceanum de vita Clericor. sive Oper. omn. Tom. IX. pag. 217.
 (g) De Considerat. Lib. III. C. 5.

mazis referendæ sunt, quam ad desides, negligentesque vectores, tamdiu ab officio pontificali abstineant, donec pœnam a nobis constitutam clericis sibi subjectis imponant. Annon Agathense Concilium (b) docet: *Non licet episcopo manibus suis aliquem cedere. Hoc enim alienum a sacerdote esse debet.* Haud itaque ex abusibus desumamus usum, ex factis normam, atque ex prævaricatione legem.

Octavo antestatur VADIANUM (i) qui tamen mores, modumque agendi minime approbat, quin potius condemnat, ac deestatur notans. "Constat autem primos ex Germanis Episcopis haud aliter belligerasse, quam quod cum Regibus suis & Imperatoribus adversum infideles, utpote Saracenos vel Hunnos, nec armati ipsi, nec armatis Copiis comitati, profecti sunt, sed memorum res etiamdum professionis suæ, religionis magis, quam armorum studium tueri, piisque quam ultoriis consiliis adesse Principibus magis saragebant". Hinc etiam paulo post exandescens exclamat. (k) "O miseram victoriam, quam Episcopi, hoc est Christi ministri & Apostolorum successores, non sine ultione & sanguine reportant. Cito quidem se se & factionum & rebellionis socios fecerunt Episcopi nostri, Pontificum artibus sæpe numero miris modis involuti, nonnunquam interfecti, & cum levis pœna esset, suis sedibus depulsi, inque exilium relegati".

Ac tandem antestatur CL: M: IGN: SCHMIDT (l) qui refrenat, Archiepiscopum quendam Moguntinum, videlicet ut paulo post (m) nominat, CHRISTIANUM II. hominem teste TRITHEMIO (n) in omni genere doctrinæ multum eruditum ab INNOCENTIO IV. depositum fuisse, eo quod in favorem WILHELMI Hollandici, cui addictus erat Pontifex, contra FRIDERICUM II. arma suscipere noller. Mirum, cur disertator maluerit antestari historicum

(b) *Distinet. LXXXVI. Can. 25.*

(i) *De Collegiis &c. Lib. II. apud GOLDASTUM Alamann. Rer. Script. Tom. III. pag. 80. curante SENCKENBERG.*

(k) *Ibid. pag. 81.*

(l) *Geschichte der Deutschen Theil I. S. 383.*

(m) *Geschichte der Deutschen Theil III. S. 62.*

(n) *In Chron. Hirsaug. ad ann. MCLXVII. Tom. I. pag. 459.*

storicum neophytum, quam CONRADUM Episcopum, (o) qui to-
 tam rei seriem ita describit. " Omnia hæc acciderunt uno anno,
 " scilicet, quod Dominus Coloniensis est postularus, quod factus est
 " legatus, quod Dominus Christianus factus est Episcopus & con-
 " secratus, quod pallium est assequutus. Omnes religiosi, & qui
 " Deum præ oculis habere credebantur, super hujus hominis pro-
 " morione gaudebant, sperantes pacem rebus dari, maxime quia
 " idem bellicis rebus non fuerat assuetus: etiam qui negotio fue-
 " rant inimici, congratulantur ei. Sed non stetit diu in Episcopatu:
 " accusatur enim apud Papam, quod omnino inutilis esset Ecclesie,
 " & quod evocatus ad expeditiones Regis invitus veniret. Hoc au-
 " tem verum erat, eo quod fierent incendia, sectiones vinearum,
 " devastationes segetum. Dicebat etenim, nequaquam deceret alia
 " sacerdotem. Sed quidquid deberet per gladium spiritus, quod
 " est verbum Dei, omnimode se promptum asserebat, & volunta-
 " rium servitorem. Quumque ejus prædecessorum sequi vestigia
 " moneretur, respondit: scriptum est, *mitte gladium in vaginam*. Ob
 " hoc in odium Regis, & multorum incidit laicorum: Qui omnes,
 " eum accusantes apud Papam, obtinuerunt eum ab Episcopatu
 " omni submoveri. Cessit ergo anno Domini MCCLI., Forte IN-
 " NOCENTIUS IV. longe fortioribus impulsus, ac coactus erat ra-
 " tionibus, quam CLEMENS XIV. qui ex prætextatis, ac supposititiis,
 " saltim, quas patefecit, ratiunculis societatem JESU, suppressit (p) æque
 C 2 ac

(o) In Chron. Mogunt. apud URSTISIUM *Germanicæ Historiæ*. Tom. I. pag. 575. & apud REUBERUM *Veter. Scriptor.* pag. 771. §. 9. curante JOANNIS.

(p) Dominus DE MURR *Briefe eines Protestanten über die Aufhebung des Jesuiten Ordens*. Stück II. DEUX LETTRES, la première de Monseigneur CHRISTOPHE DE BEAUMONT DU REPAIRE, Archevêque de Paris en réponse au bref particulier adressé à lui par sa Sainteté CLEMENT XIV. La seconde de Monseigneur JEAN JOSEPH DE SAINT-JEAN DE JUMILAC, Archevêque d'Arles à ses Evêques suffragans sur le Bref de sa Sainteté CLEMENT XIV. Amsterdam MDCCLXXV. JUSTI CATHOLICI *Meditatio V. de pontificia potestate extinguendi, ac supprimendi ordines regulares Bononiæ* MDCCLXXV. SENSÆ *Romanorum Pontificum Amstelodami* MDCCLXXVI. LETTRES à Monsieur CARRACCIOLI Paris MDCCLXXVI. LETTRES d'un Anglois

ac CLEMENS V. ut ipse fassus, (g) Ordinem Militiæ Templi Hierosolomitani, quem de jure non posset, per viam provisionis, sive ordinationis Apostolicæ, feliciter sustulit. Ast hæc per transennam.

ANTITHESIS XXIX.

Quid justius, quidve convenientius, quam ut, si episcopi vel propria civitate digredi habent, vel propter occupationes multiplices, aut invalidudines corporales, aut occasiones alias, ipsimet verbum DEI maxime per amplas ac diffusas dioceses ministrare haud sufficiunt, secundum canones (g) tam in cathedralibus, quam in aliis conventualibus ecclesiis viri ordinentur idonei, quos episcopi possint habere coadjutores, & cooperatores non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentiis injungendis, ac cæteris, quæ ad animarum salutem pertinent? Quid justius, quidve æquius, quam ut hi viri idonei ab episcopis alantur, præcipue dum illis temporibus episcopi omnia in sua potestate, adeoque reliqui clerici aliunde non habebant, unde viverent? Verum quid sibi hæc omnia? Num episcopi ideo desinebant esse veri, ac proprii parœci? Num adjutoribus ideo decimæ ordinariæ, & novales assignandæ veniebant? Quis vel ita somniaverit? Novimus plures parœcos tam in civitatibus, quam in vicis & pagis, quorum parœciæ tam amplæ sunt, ut ipsimet omnia peragere nequeant, sed vel statò, vel omni tempore uno, alterove adjutore sive clerico, sive monacho indigeant. Annon tum adjutorem simul alere habent? Quis dubitaverit? Num ideo autem parochi esse desinunt? Num ideo decimæ adjutori relinquendæ veniunt? Quis ita unquam fabulatus fuerit? Ast si in villis novis novæ constituantur ecclesiæ, cui tunc debentur decimæ? Jam dudum Synodus Wormatiensis (s) decrevit,

Anglois sur la vie de Clement XIV. Paris MDCCCLXXVI. SUIE des Lettres d'un Anglois Paris MDCCCLXXVII. & LE OUI, ET LE NON. Paris MDCCCLXXVII.

- (g) ESPEN in *Comment. in Canones, & Decreta Jur. veter.* pag. 535. Lovanii MDCCCLXV. & JUSTUS CATHOLICUS cit. *Meditat. V. S. I.*
 (s) HARTZHEIM *Concil. German. Tom. II. pag. 444. Cap. 17. REGINO de ecclesiast. disciplin. Lib. I. Cap. 17. Curante BALUZIO. Et Cap. 15. X. De officio judicis ordinar.*
 (s) Apud HARTZHEIM cit. *Tom. II. pag. 317. Cap. 52. Conferatur Antithesis XXVII.*

crevit, ut decimæ de illis villis ad easdem ecclesias conferantur. Cur hæc decimæ non episcopis, sed rectoribus novarum ecclesiarum addictæ? Nonne, uti ante (t) jam tum observavimus, illis ecclesiis presbyteri sui, ceu veri, ac proprii paræci adfixi, ideoque certi reditus, ac decimæ iis constitutæ sunt?

ANTITHESIS XXX.

Interim dissertator (u) pergit, & narrat, decimas antiquitus baptismalibus ecclesiis assignatas fuisse. Quis de hoc unquam dubitavit? Verum baptismales ecclesiæ quæ? Audiamus LEONEM IV. (x) edicentem: *De decimis iusto ordine, non tantum nobis, sed etiam Majoribus nostris visum est, plebibus tantum, ubi sacrosancta Baptismata dantur, debere dari.* Audiamus PASCHALEM (y) BALDRICO Episcopo de LEONE IV. scribentem: *Idem etiam Leo Episcopis Britannicæ scribens illis tantum ecclesiis, quæ plebes vocantur, debere decimas indicat, ubi sacrosancta dantur baptismata.* Audiamus & BURCARDUM (z) ex quodam Concilio Aquisgranensi referentem „ Plures baptismales Ecclesie in una terminatione esse non possunt, sed una tantummodo cum subditis Capellis, hoc nomen erat, quo appellabantur Ecclesie, in quibus nulli Baptismales fontes, Capellæ autem Oratoria dicebantur, nec licebat in illis Baptisterium construere. Inde quidem cum BALUZIO (a) certam licet conficere regulam, baptismales fuisse ecclesias, in quibus publicum baptisterium erat. Ast quæ jam Regulæ applicatio? An soli episcopi baptismales tenebant, ac regebant ecclesias? Credat clamator apella. Non ego. Namque ex STRABONE (b) didici: *Centenarii vel Vicarii, qui per pagos constituti sunt, Presbyteris plebium, qui baptismales Ecclesias tenent, & minoribus Presbyteris præsent, conferri queunt.*

(t) Cit. Antithes. XXVII.

(u) S. 18.

(x) CAUSS. XVI. Quæst. 1. Can. 45.

(y) Apud BERARDUM de Gratian. Canon. Part. II. Tom. II. Cap. 76. pag. 277.

(z) Lib. III. Cap. 22.

(a) Capitular. Tom. II. pag. 713. Conferatur GONZALEZ TELLEZ in

Not. ad Cap. 8. X. de his, quæ fiunt a prælat. lit. C.

(b) Apud JANUM A COSTA in Summar. ad Lib. I. Tit. 24. X. de officio Archiepiscopi.

queunt. Simul ex THOMASINO (c) didici, maxime baptismalibus ecclesiis, quæ aliarum velut matres erant, archipresbyteros præfec-
tos fuisse, qui curam, atque strenuitatem suam in plebes, parochos-
que sui decanatus explicabant. Immo & ex Synodo Ravennæ sub
JOANNE IX. celebrata (d) didici, ut *singulæ plebes* (id est, ecclesie
baptismales, quas teste Synodo Pontigonensi (e) plebes appellant,
Archipresbyterum (f) babeant. Propter assiduam erga populum Dei cu-
ram, singulis plebibus archipresbyteros esse volumus, qui non solum impe-
riti vulgi sollicitudinem gerant, verum etiam eorum Presbyterorum, qui per
minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodiant, & qua unus-
quisque industria divinum opus exerceat, Episcopo suo renuntient: nec ob-
tendat Episcopus non egere plebem Archipresbytero, quasi ipse eam guber-
nare valeat: quia etsi valde idoneus est, decet tamen, ut partiatur onera
sua: & sicut ipsi matri præest, ita Archipresbyteri præstant plebibus, ut
in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo. Sponte inde sua fluit, quemlibet
Archipresbyterum decimas secundum canones, & conciliorum de-
creta baptismali ecclesiæ, quam regebat, debitas, atque episcopum
non plures, nec alias, quam decimas ecclesiæ, cui præerat, debitas
percepisse. Neque etiam aliud evincunt Capitularia, & Canones a
dissertatore perperam allegari. Etenim dum Capitulare CAROLI M.
(g) statuit: *De decimis, ubi antiquitus fuerunt Ecclesiæ baptismales, &*
devotio facta fuit, juxta quod Episcopus ipsius Parochiæ ordinaverit, om-
nimodis fiant donatæ. Num inde sequitur, decimas omnibus & singu-
lis baptismalibus ecclesiis debitas ad solum episcopum pertinuisse?
Annon Capitulare potius indigitat, quod si devotio, id est donatio
decimarum facta fuit, firma maneat, ita tamen, prout episcopus
eam rati habuerit, seu confirmaverit. Immo quid ex his verbis:

Epis-

- (c) *De Veter. & nov. Eccles. disciplin. Part. I. Lib. II. Cap. 5. §. 8.*
(d) Apud ANTONIUM AUGUSTINUM *Antiq. Collect. I. Tit. 16. Cap. 5.*
Capitulum hæc GONZALEZ TELLEZ in *Not. ad Cap. 4. X. de*
officio Archipresb. Lit. a; JOANNI IX. adscribit, contra JANUS A
COSTA *cit. loc. ex Synodo Ravennensi sumit.*
(e) *Tit. XLVIII. Cap. 11. apud BALUZIUM Capitular. Tom. II. pag. 164.*
Conferatur idem BALUZIUS *cit. Tom. II. pag. 854. nec non THO-*
MASSINUS *cit. Lib. II. Cap. 6. §. 2.*
(f) Videlicet ruralem. JANUS A COSTA *cit. loc. & GONZALEZ TEL-*
LEZ in *Not. in Cap. 4. X. de officio Archipresb. Lit. C.*
(g) *Cap. II. apud BALUZIUM Capitular. Tom. I. pag. 291. & apud*
HARTZHEIM *Concil. German. Tom. I. pag. 383.*

Episcopus ipsius Parochiæ colligendum, nisi sermonem esse de donatione baptismali ecclesiæ, cui episcopus præest, facta atque confirmata? Dum Concilium Moguntinum (b) statuit: *Ecclesiæ antiquitas constituta, nec decimis, nec aliis possessionibus pro novis oratoriis sine consensu & Consilio Episcopali priventur.* Num inde sequitur decimas omnibus & singulis baptismalibus ecclesiis debitas ad Episcopum pertinuisse? Alioquin etiam sequi necessum foret, omnes baptismalium ecclesiarum possessiones ad solum episcopum pertinuisse. Adhæc noto notius est, graviores causas ab archipresbyteris expediri, atque ita docente CALIXTO (i) animarum curam, vel præbendas ecclesiæ sine iudicio, vel consensu episcopi alicui tribui haud potuisse. Si ergo archipresbytero pariter non licuerit, ecclesiam decimis sine consilio & consensu episcopali privare, num ideo decimæ episcopo quot annis debebantur? Dum Concilium Triburiense (k) statuit: *Si quis autem in affinitate antiquæ ecclesiæ novalia rura excoluerit, decima exinde debita antiquæ reddatur Ecclesiæ. Si vero in qualibet sylva, vel deserto loco, ultra miliaria IV. aut V. vel eo amplius, aliquod dirutum conlaboraverit, & illic consentiente Episcopo Ecclesiam construxerit, & consecratam perpetraverit, prospiciat Presbyterum ad servitium Dei idoneum, & studiosum, & tunc demum novam decimam novæ reddat Ecclesiæ: salva tamen potestate Episcopi.* Num inde sequitur, decimas baptismalibus ecclesiis debitas ad episcopum pertinuisse? Annon potius quæstio hæc est de diruta ecclesia restauranda, & construenda? An ideo erat etiam baptismalis? An ideo adificatori permitti poterat novæ ecclesiæ novam decimam reddere, nisi salva potestate episcopi, cui, qua baptismalis ecclesiæ rectori, decimæ debebantur? Vanas proinde rideamus nugas.

ANTITHESIS XXXI.

Quo differrator (l) demonstret, omnes ecclesias baptismales una cum ipsis decimis ad episcopos pleno jure pertinuisse, varia adducit exempla. Quænam autem illa? EBERHARDUS Salisburgensis.

(h) Cap. XI. apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 156.

(i) Causs. XVI. Quæst. 7. Can. 11.

(k) Cap. XIV. apud HARTZHEIM cit. Tom. II. pag. 395.

(l) Cit. §. 18. pag. 57. lit. a.

genſis Archiepiſcopus prædeceſſoris ſui CONRADI largitionem decimarum duarum parochiarum *Putinenſis & Bambergeniſis*, atque novarium vicinorum, partim cultorum, partim excolendorum cœnobio Richersbergenſi factam anno MCLX. confirmavit, ſeu ratam habuit. Verum an ſolus? annon in Capitulo, ſive Synodo habita (m) cum Romano Gurcenſi Epifcopo, Hugone Præpoſito maj. Eccleſiæ, Godefrido Abbate Admontenſi, Romano Gurcenſi Præpoſito, Hecilone Abbate Ofciacenſi, Pilgrimo Abbate S. Pauli, Wernhero Præpoſito Seecovienſi, Chunone Præpoſito Subonenſi, Magiſtro Adalberto de Hoven, Hademaro Archi-Prefbytero, Friſacenſi Plebano, Engelramtero de Viſchah. Ecqua porro de cauſſa largitio iſta fuit ratihabita? Cauſſa quidem nobis non innotefcit, gravem tamen, immo graviffimam adfuiffe eo magis præſumendum eſt, cum jam itum in Concilio MARTINI Papæ (n) ſancitum eſſet: *Siquis Epifcopus nulla Eccleſiaſtica rationis neceſſitate compulſus in Clero ſuo, aut ubi forte non eſt Præſbyter, de rebus Eccleſiaſticis aliquid præſumpſerit vendere, & res ipſas Eccleſiæ propriæ reſtaurare cogatur, & in judicio Epifcoporum deſiciatur auditus & convictus, & tanquam furti aut latrocinii reus ſuo privetur honore.* Quis quæſo inde colliget, omnes Eccleſias baptismales cum decimis ad epifcopos pleno jure pertinuiſſe? præſertim cum non ſolum Concilium Agathenſe (o) ſtatuat: *Diaconi, vel præſbyteri in parochia conſtituti, de rebus Eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res ſacrata Deo eſſe noſcuntur.* Similiter & Sacerdotes nihil de rebus Eccleſiæ ſibi commiſſæ alienare præſumant. *Quod ſi fecerint, convicti in Concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo aliud tantum reſtituant, quantum viſi ſunt præſumpſiſſe.* Verum etiam Concilium Carthaginienſe unicum (p) referat: *ut præſbyteri non vendant rem Eccleſiæ, ubi ſunt conſtituti, neſcientibus Epifcopis ſuis: quo modo nec Epifcopis liceat vendere prædia Eccleſiæ inconſulto Concilio, vel cuncto Præſbyterio ſine ulla neceſſitate.* Nunc pergamus ad CONRADUM Spirenſem epifcopum, qui anno MCCXXXV. canonicis eccleſiæ ſuæ Spirenſis eccleſiam in *Didenheim* tam in jure patronatus, quam in dote, nempe

(m) HARTZHEIM Concil. German. Tom. III. pag. 386.

(n) CAUSS. X. Quaſt. 2. Can. 8.

(o) CAUSS. XII. Quaſt. 2. Can. 35.

(p) Cit. CAUSS. XII. Quaſt. 2. Can. 51.

aempe decimis, mancipiis, vineis &c. pro communi usu deinceps possidendum donavit. Quid inde? Annon COELESTINUS III. (q) dudum rescripsit: *Sicut unire Episcopatus, atque potestati subicere alienae, ad Summum Pontificem pertinere dignoscitur, ita Episcopi est Ecclesiarum suae diocesis unio & subjectio earundem.* Annon ergo rationabiliter credere fas est, ecclesiam Didesheimensem cathedrali legitimis ex causis unitam esse? Interim an ideo ad episcopum pleno jure pertinuit. Porro ADALBERTUS Salisburgenfis Archiepiscopus non solus, & propria auctoritate, sed cum assensu totius congregationis (r) sive Synodi Libnizensis plebem in Dissenich, & plebem in Palta cum omni jure plebesanarum ecclesiarum fratribus admuntensibus anno MCLXXXVII. in concambio tradidit. Hinc pariter credendum est, legitimas, ac canonicas adfuisse causas. Similiter GERARDUS Tullensis episcopus, non propria auctoritate, sed cum totius sedis clero, abbatibus quoque monachis, & fidelibus laicis habito consilio, (s) monasterium S. Mansueti ab antecessore suo coeptum, sed imperfectum relictum reformavit, eique cellam de monte Barro, & dimidiam decimationem omnium lignorum, quae per Mosellam vehuntur navibus &c. anno CMLXXXII. concessit, insimul quandam ecclesiam cum integritate census, & decimationis, sicut eam in manu sua tenebat, sitam in villa, quae vocatur Ingolini curtis, dicatam in honorem sanctorum lupi, & Remigii episcoporum in comitatu Barrensi, ecclesiae S. Michaelis in monte Barro noviter constructae anno CMLXXXVIII. in publica Synodo (t) & subsignantibus Rotberto Primitario, & Archidiacono, Arcufrido Decano, & Archidiacono, Lamberto Archidiacono, Ansteo Archidiacono, atque Harberto Archidiacono tradidit. Annon iterum praesumendum, legitimas ac canonicas extitisse causas? Annon insuper Synodus anno DCLV. sub RECCESVINTHO Rege celebrata, quam Toletanam IX. appellant (u) jam tum statuit (x) *Quisquis itaque Episcoporum in parochia sua*

D

mona-

(q) Cap. 8. X. de excess. praelat.
 (r) HARTZHEIM Concil. German. Tom. III. pag. 441.
 (s) HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 665.
 (t) HARTZHEIM Cit. Tom. II. pag. 669.
 (u) BERARDUS de Gratian. Canon. Part. I. Cap. 17. pag. 246.
 (x) CAUSS. XII. Quaest. 2. Can. 74. ad quem BOEHMER in Corp. Jur. Canon. Tom. I. pag. 604. erudite notat: "Rursus hoc ad ea referentur
 "dum

monasterium construere forte volueris, & hoc de velus ecclesie, cui præsides, ditare decreverit, non amplius ibidem, quam quinquagesimam partem dare debet, ut hac temperamenti æquitate servata, & cui tribuit, competens subsidium conferat, & cui tollit, damna gravia non influat. Ad ecclesiam vero, quæ monasticis non informabitur regulis, aut quam pro suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius, quam centesimam partem census Ecclesie, cui præsides, ibidem conferre licebit. Tandem dum GELENIUS (y) tantum ex tabulario Tuitiensi refert, a PILEGRINO Colonienli Archiepiscopo ecclesias in Heringe & in Unna, & in omnibus Saxonie partibus sitas, quarum videlicet census ad idem Monasterium spectat, id est Boine, Derne, Walthorp. Hillen, Wartenscheide, Herebedde, Affelterbach, sanctæ Mariæ, & beato Heriberto, id est monasterio Tuitiensi, sub HERIBERTO antecessore anno MXIX. constructo, insuper decimam de Bucheim, & decimam de Westhovo, VII. talenta Tremoniensis moneræ ad fratrum pellicia persolventem concessas esse, quis tabularii fidem, rotamque rei seriem, atque historiam noverit? Etenim de Unna D. VON STEINEN (z) refert: Vorzeiten, schon 1032. ist Unna ein ansehnliches Dorf gewesen, und hat mit seinem Bezirk, welcher das Gogericht (Advocatia oder Præfectura) genennet wu de dem Erzbischofen zu Eöln zugehöret. Im Jahr 1243. am 24. e Philii pus und Jacobus ist es vom Erzbischofen zu Eöln, Henrich von Hochsieden an Graf Adolph von der Marck übergeben, und um eben die Zeit von dem Herzog Henrich von Limburg und Grafen vom Berge demselben die Erlaubnis gegeben worden, dasselbe zu besäftigen, worauf es denn auch im Jahr 1250. mit einer Maur umzogen, und mit Stadtfreyheiten begabet worden ist. Er de West-

“ dum tempora, quibus constantia beneficia nondum erant introducta,
 “ & plerique clerici ex bonis ecclesie alendi erant. Præcavendum
 “ enim erat, ne in præjudicium clericorum ex bonis communibus
 “ plus, quam par erat, exstructioni monasteriorum & ecclesiarum in-
 “ penderetur. At postquam bona certa mentæ episcopali destinata
 “ sunt, nemini fit præjudicium, si potiores redictus, quos suos facit
 “ episcopus, in hanc causam verterit, vel aliter consumplerit.”

(y) De Magnitudine Colonia Lib. III. Synt. 14. pag. 382.

(z) Westphälische Geschichte Th. II. St. XIII. Kap. 1. S. 2. Conferatæ
 KLEINSORGEN Kirchen Geschichte von Westphalen Th. I. Buch V. S. 18

Westhoven laudatus VON STEINEN (a) duo adfert diplomata,
 quorum primum sonat "Nos Albertus Dei gratia, Romanorum Rex
 " semper Augustus recognoscimus, universis tenore presentium,
 " declarantes, quod nos viro spectabili Comiti Eberhardo Comiti
 " de Marca, fideli nostro dilecto pro benevolentia & gratis, quæ
 " nobis & imperio impendit, obsequiis in mille Marcis pagamenti
 " ex liberalitate Regia debitores existimus, & insuper eidem ratione
 " obsequiorum, quæ quondam Regi & Adolpho versus Myssenam
 " exhibuit, in quadringentis marcis prædicti pagamenti tribus Hallen
 " æstimatis vel taxatis pro denario obligamur; pro quibus quidem
 " mille quadringentis Marcis, dicto Comiti Curias Dortmunde,
 " Westhoven, Elmenhorst, & Brakel titulo pignoris assignamus te-
 " nendas per ipsum, tam diu, donec ipsi comiti, vel suis heredi-
 " bus dicta pecunia per nos vel successores nostros in Imperio Ro-
 " mano plenarie fuerit persoluta. Quodsi dictus Comes per nos &
 " successores nostros de prædictis debitis expeditus fuerit, eadem
 " curiæ ad nos & Imperium libere revertantur: In cujus rei testi-
 " monium præsentis litteras sigillo Majestatis nostræ signatas, dedi-
 " mus super eo, datæ in Ulma, decimo tertio Kalendar. Februarii
 " anno Domini 1300. Indictione decima tertia, Regni vero nostri
 " anno secundo. Alterum contra hujus tenoris est "Nos Al-
 " bertus, Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus ad univer-
 " forum notitiam volumus pervenire, quod audita & intellecta re-
 " latione Walrami de Valckenburg, & Johannis de Kuyc Domino-
 " rum dilectorum nostrorum fidelium, in quos tanquam in arbitros,
 " & Arbitratores ex parte venerabilis Wilgboldi Coloniensis Archie-
 " piscopi, & nobilis viri Everhardi Comitis de Marka, dilecti no-
 " stri fidelis, super bonis, videlicet Curia in Tremonia, Curia in
 " Westhoven, Curia in Brackel, & Curia in Elmenhorst de quibus
 " inter eundem Archiepiscopum & Comitem de Marka prædictum
 " quæstio habebatur, quæ quidem bona idem Archiepiscopus sibi
 " ex commissione pertinere dicebat, & quæ etiam bona ex adverso
 " ipse Comes de Marka sibi dicebat esse obligata in pignore, ex-
 " titit compromissum: judicamus, definimus, & pronunciamus bo-
 "

D 2

"na

(a) Westphälische Geschichte Th. I. St. VI. Bl. 1706. und 1707. Conferatur
 KLEINSORGEN Kirchen Geschichte von Westphalen Th. II.
 Buch VII. S. 45.

“ na hujusmodi ipsum Comitem de Marca habere & tenere debere,
 “ sicut sibi fuit ex causa pignoris obligata, dantes has nostras lice-
 “ ras in testimonium super eo Datum in Wetslaria anno Domini
 “ 1301. indictione XIV. sexta idus Februarii, Regni vero nostri
 “ anno tertio „. Interim an Unna sit illa ecclesia, & Westhoven
 “ illæ decimæ, de queis tabularius, vel tabularium Tuitiense me-
 “ morat, jam non indagavero. (b)

ANTI-

(b) Multo minus perquirere lubet, an Boine sit idem, de quo VON STEI-
 NEN Westphälischer Geschichte Th. III. St. XVIII. Kap. 3. Abs. 1.
 §. 1. Bl. 924. refert: Boenen ist ein weitläufig Kirchdorf, zwischen Hamm
 und Unna auf einer Höhe gelegen, und hat so, wie das ganze Kirchspiel
 schöne Ländereyen, Weyden, Wiesen, und auch nötig Holz, besonders wüch-
 set in diesem Kirchspiel der schubste Weizen. An Derne sit idem, de quo
 VON STEINEN Westphälischer Geschichte Th. IV. St. XXIV.
 Kap. 1. Abs. 1. §. 1. Bl. 254. refert: Zwischen Lünen, und Dortmund
 nicht weit von der Landstrasse, in einer sehr fruchtbaren Gegend, lieget die-
 ses einzige Kirchdorf im Amt Lünen, davon ein vormahls berühmtes iho
 aber nicht mehr vorhandenes Geschlecht von Derne, auch Deren geheissen,
 den Namen haben sol. An Wattenscheide sit idem, de quo VON STEI-
 NEN Westphälischer Geschichte Th. III. St. XVI. Kap. 9. Abs. 1.
 §. 1. & 2. Bl. 444. refert. Wattenscheid, in alten Briefen auch Wat-
 terscheid und Warkensche geheissen, lieget zwischen Dorkum und Essen in ei-
 ner fruchtbaren Gegend. Dieser Ort, welcher klein ist, und etwa aus 160.
 Haushaltungen bestehet, wird durch Bürgermeister und Rath regieret, und
 hat unter anderen auch 3. Jahrmärkte. An Herbedde sit idem, de quo
 VON STEINEN Westphälischer Geschichte Th. IV. St. XXVIII.
 Buch 2. Kap. 1. §. 1. Bl. 761. und 794. non solum refert: Herbedde,
 in alten Nachrichten auch Herlbeck geheissen, ist ein weitläufig Kirchdorf
 nebst einem eigenen Gericht an der Ruhr zwischen Dortmund und Wlat-
 tenstein in einer angenehmen und fruchtbaren Gegend gelegen, und haben
 die Einwohner des Dorfs nicht allein, sondern auch im ganzen Kirchspiel
 schön Kornland, Weiden, Wiesen, und Waldungen, sed & subdit diplo-
 ma tenoris “ Nos Adolphus Comes de Marka, notum facimus univer-
 “ sis, presentibus publice recognoscentes, quod nos, nostrique here-
 “ des Cunradum de Elverfelte militem, suosque veros heredes utrius-
 “ que sexus de advocatia curtis in Herbedde pro libero feodo infeoda-
 “ binus, seu infeodare tenebimur, cum ab ipsis fuerimus requisiti in
 “ cujus rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum,
 “ Datum anno MCCC quadragesimo secundo, in festo beati Bartholo-
 “ mai

ANTITHESIS XXXII.

Fortē exempla minus sufficere videntur. Hinc a differtatore (c) plena Capitularium, ac Canonum adducitur phalanx, cum qua nunc conferendæ manus. Utiq̄ Concilium Aurelianense I. (d) statuit: *Omnes basilicæ, quæ per diversa loca constructæ sunt, vel quotidie construuntur, placuit secundum priorum canonum regulam, ut in ejus Episcopi potestate consistant, in cujus territorio posita sunt.* Verum in qua potestate? In potestate nimirum ordinis, qua Episcopus, ut sanctus EPIPHANIUS (e) effert, patres Ecclesiæ, id est presbyteros, aliosque episcopos generare potest, ac jurisdictionis, quæ adfert jus beneficia conferendi, causas audiendi, leges & censuras ferendi, & cætera præstandi, quæ ad subjecti gregis regimen necessaria sunt. Contra qua potestate Episcopus in rebus, bonisque ecclesiarum, quibus ut presbyter, seu paræcus non præest, polleat, ipsi canones aperte loquuntur. Sic Concilium Bracharense (f) loquitur: *Placuit ut nullus Episcoporum per suas diœceses ambulans, præter honorem cathedræ suæ, id est, duos solidos, aliud aliquid per Ecclesias tollat: neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi in Ecclesiis parochialibus requirat: sed illa tertia pars pro luminaribus Ecclesiæ, vel reparatione servetur, & singulis annis Episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem illam Episcopus tollat, lumen, & facta tecta abstulit Ecclesiæ. Similiter & parochiales clericus servili more in aliquibus operibus Episcopo servire*
non

“ mei Apostoli... Contra Heringe procul dubio est, de quo sæpe citatus VON STEINEN Westphälischer Geschichte Th. III. St. XVIII. Kap. 5. Abs. 1. §. 1. & 3. Bl. 942, refert: Heringen ist ein weitläufig Kirchdorf zwischen den Städten Hamm und Lünen, nicht weit von der Landstrasse gelegen, und ist die Gegend hier und in ganzem Kirchspiel sehr fruchtbar. Die Pfarrkirche ist alt, und weil der Erzbischof zu Cölln Pelegrinus im Jahr 1032, diese Kirche im Lande von Sachsen gelegen, zu Ehren Gottes, seiner heiligsten Mutter, des H. Heribertus und zu Errettung seiner Seelen, dem Kloster zu Quitz geschenkt, ist der Abt zu Quitz vorzeiten als Patron dieser Kirchen geachtet worden. Conferatur KLEIN-SORGEN cit. §. 18.

(c) §. 18. & 19. pag. 58. lit. a. b. c. & d.

(d) CAUSS. XVI. Quæst. 7. Can. 10.

(e) Lib. III. Tom. I. Hæres. 76. pag. 216.

(f) CAUSS. X. Quæst. 3. Can. 1.

non cogantur: quia scriptum est: Neque ut dominantes in Clero. Sic Concilium Toletanum XVI. (g) loquitur: Unio nostræ congregationis decernit, atque instituit, ut tertias, quas antiqui Canones de parochiis suis habendas Episcopis censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis diruta Ecclesiæ reparentur. Sin vero eas maluerint cedere, ab earundem Ecclesiarum cultoribus, sub cura & sollicitudine sui Pontificis, reparatio eisdem est adhibenda basilicis. Quod si omnes Ecclesiæ aut incolumes fuerint, aut quæ diruta erant, reparata extiterint, secundum antiquorum Canonum instituta, si tertias sibi debitas unusquisque Episcopus assequi voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, ut citra ipsas tertias nullus Episcoporum quidpiam pro Regiis inquisitionibus a parochianis Ecclesiis exigat, nihilque de prædiis ipsarum Ecclesiarum cuiquam causa stipendii dare præsumat. Sic Concilium Cabilonense II. (h) loquitur: Cavendum est, ne cum Episcopi parochias suas peragant, quandam damnosam erga subditos, seu erga socios tyrannidem exerçant, nec, quod absit, cum charitate, sed cum quadam justitiaria invectione stipendia ab eis exigant. Observandum etiam modis omnibus, ut si quando eis peragande parochiæ necessitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarum potius, quam in deprædandis & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus operam dent. Et si quando eis ad peragendum ministerium suum a fratribus aut subditis aliquid accipiendum est, hoc summo opere observare debent, ne quem scandalizent, aut gravent. Tanta ergo in hac re discretio tenenda est, ut & verbi Dei prædicator, ubi proprii sumptus desunt, a fratribus accipiat, & item fratres illius potentia non graventur, exemplo Apostoli Pauli, qui, ne quem gravaret, arte & manibus victum quærebat. Sic Concilium Antiochenum (i) loquitur: Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei. Participet autem & ipse, quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis, quam in fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturis; ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, juxta sanctum Apostolum sic dicentem: Habentes victum & tegumentum, his contenti simus; Quod si contentus istis minime fueris, convertat autem res Ecclesiæ in suos usus domesticos, & ejus commoda, vel

(g) Cit. Quæst. 3. Can. 3.

(h) Cit. Quæst. 3. Can. 7.

(i) CAUSS. XII. Quæst. 1. Can. 23.

vel agrorum fructus, non cum Presbyterorum conscientia, Diaconorumque
 pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fra-
 tribus, filiisque committat, ut per hujusmodi personas occulte res laedantur.
 Ecclesiae, Synodo provinciae pœnas iste persolvat. Sic Concilium Roma-
 num ab EUGENIO Papa II. habitum (k) loquitur: Nulli Episcopo-
 rum liceat res mobiles aut immobiles, de subjectis plebibus, aliisque piis
 locis, in proprio usu habere: ne majores enormiter locupletentur, & mino-
 res tali facto pauperes inveniantur. Contra agens, canonica auctoritate
 coarctatus existat. Quis proinde jactitabit, baptismales ecclesias cum
 ipsis decimis ad Episcopum pleno jure pertinuisse? Nihilominus ta-
 men dissertator instat, Concilium Ticinense (l) perhibere: In sacris
 canonibus præfixum est, ut deinceps decimæ juxta Episcopi dispositionem
 distribuantur. Quidam autem laici qui vel in propriis, vel in beneficiis
 suas habent basilicas, contempta episcopali dispositione, non ad Ecclesias,
 ubi Baptismum, & prædicationem & manus impositionem & alia Christi
 sacramenta percipiunt, decimas suas dant; sed vel propriis basilicis, vel
 aliis Ecclesiis pro suo lubitu tribuunt: quod omnimodis divinæ legi & sa-
 cris canonibus constat esse contrarium. Unde vestram potestatem, ut eos
 corrigatis, expetimus. Dein NICOLAUM Papam II. (m) perhibere:
 Præcipimus, ut decimæ & primitiæ, seu oblationes vivorum & mortuo-
 rum Ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis, & ut in dispositione Epis-
 coporum sint: quas qui retinuerint, a sanctæ Ecclesiæ communione separen-
 tur. Porro GREGORIUM VII. (n) perhibere: Has vero decimas sub
 manu Episcopi fore censemus: ut ille, qui cæteris præest, omnibus juste di-
 stribuat, nec cuiquam personæ honorabilius exhibeat, unde alii scrupuloso
 corde

(k) Cit. Quæst. 1. Can. 27. BERARDUS de Gratian. Canon. Part. II. Tom.
 I. Cap. 46. pag. 394. adnotat: "Quis enim facile sibi persuadere pos-
 sit, tantum Episcopo soli illis temporibus fuisse concessum, quantum
 " universis clericis numero quamplurimis in Ecclesia eadem, non mi-
 " nori aliquando sedulitate singulis ministrantibus? Nisi forte quispiam
 " tales Episcopos tum effingere maluerit, quales pingebat auctor ca-
 " nonis 23. dist. 93. ibi: Singuli quique per potentiam Episcopalis no-
 " minis, quam sibi ipsi illicitè absque Ecclesia vindicarunt, totum, quod
 " levitarum est, in suos usus redigunt."

(l) CAUSS. XVI. Quæst. 1. Can. 56.

(m) Cit. CAUSS. XVI. Quæst. 2. Can. 3.

(n) Cit. CAUSS. XVI. Quæst. 7. Can. 1.

corde moveantur: sed sint omnia communia: quia inhonestum videtur, ut alii Sacerdotes habeant, alii vero detrimentum patiantur: sed sicut una est fides catholica, ita necesse est, ut ille, qui provisor est loci, quamvis multæ sint Ecclesiæ, omnibus tamen fideliter distribuat. Hisce ubi dissertator adhuc Synodum Duriensem de anno DCCLXXIX, Moguntinam de anno DCCCXLVII, Laureacensem de anno CMLXXVI, atque Augustanam de anno MCLII, addiderit, nullatenus tamen evincer, omnes baptismales ecclesias cum ipsis decimis ad episcopos pleno jure pertinuisse, præcipue cum Synodus Moguntina de anno DCCCXLVII. (o) usque adeo statuat "ut decimæ, quæ singulis
 " dantur Ecclesiis, per consulta Episcoporum a Presbyteris ad usus
 " Ecclesiæ & pauperum summa diligentia dispensentur. Quatuor
 " autem tam de redditibus, quam de oblatione fidelium, prout cu-
 " juslibet Ecclesiæ facultas admittit, sicut dudum rationabiliter est
 " decretum, convenit fieri portiones: quarum sit una Pontificis, al-
 " tera clericorum, pauperum tertia, quarta Ecclesiæ fabricis appli-
 " canda juxta constitutionem Episcopalem. Hicce etiam teste
 VAN ESPEN (p) omnium ecclesiarum communis consensus fuit, proventus ecclesiasticos in illos usus esse impendendos, id est, ex his episcopos, & alios inferiores ministros sustentandos, pauperes alendos, & fabricam intertinendam.

ANTITHESIS XXXIII.

Nunc tandem dissertator (q) ad decimas novales, seu novalia pro- cedit, atque inprimis Triburiensem Synodum invocat, de qua jam supra (r) egimus, adeoque heic filemus. Dein etiam dissertatori parum suffragatur GUNTHARIUS Bambergensis episcopus, qui de Synodo Bambergensi anno MLVIII. celebrata (s) refert "Huic
 " Synodo Eberhardus Comes, Wirzburgensis Advocatus, superve-
 " niens,

(o) CAN. X. apud HARTZHEIM *Concil. German. Tom. II. pag. 156.*
 Conteratur Synodus Triburiensis *Cap. XIII. apud HARTZHEIM cit.*
Tom. II. pag. 395.

(p) *Jur. Eccles. Part. II. Tit. XXXII. Cap. 6. §. 15.*

(q) §. 19. pag. 59. lit. a. & b.]

(r) ANTITH. XXX.

(s) Apud HARTZHEIM *Concil. German. Tom. III. pag. 126.*

niens, decimationes quasdam Novalium nostrorum per prolocuto-
 rem suum *Apelin de Cunstat* Wirzeburgensi ecclesiae repositavit:
 sed meo Advocato *Wolframmo*, per prolocutorem suum Katzeli-
 num de Hamfenfeld, respondente, ac Domino Meinnardo cartam
 de eadem re coram omnibus perlegente, Synodali judicio ex-
 postulatio ista infirmata est, & supradicta decimatio nostrae Eccle-
 siae adjudicata, sicut ego, meique fideles, protestati sunt Domnum
 nostrum Imperatorem Henricum hujus Episcopi terminos suo
 praedio a Wirzeburgensi Ecclesia commutasse. Hic itaque plus
 non restatur, quam quasdam decimationes novalium, de quibus Wir-
 zeburgensis episcopus cum Bambergensi litigabat, Ecclesiae Bamber-
 gensi adjudicatas fuisse. Dum porro Synodus Pataviensis de anno
 MCCLXXXIV. (t) perhibet. Cum ad nos omnium novalium De-
 cimae per nostram Diocesin pertineant, & a nostris sint praede-
 cessoribus repetitae; statuimus, & nihilominus districte praecipien-
 do mandamus, ut omnes Plebani, Vicarii, & Ecclesiarum Recto-
 res Decimas novalium per suas parochias ortas, vel tunc orituras,
 Nostro, & Ecclesiae nostrae nomine suis temporibus repetant, col-
 ligant, & requirant, nobis eas fideliter & solcite conservando;
 An inde inferre licebit, omnes decimas tam ordinarias, quam no-
 vales ad episcopos pleno jure pertinuisse? Annon Synodus de ec-
 clesia sua loquitur, cujus partes sunt baptismales, parochiales, aliae
 quae ecclesiae? An ergo de toro sollicita, partes excludere censenda
 est? Adhaec an praesumere licebit, episcopum omnibus decimis tam
 ordinariis, quam novalibus gavisum, contra plebanos & caeteros
 fuisse destitutos? Longe aliter statuta synodalia JOANNIS Episcopi
 Leodientis anno MCCLXXXVII. edita (u) insinuant, ac praecipunt
 Quod quilibet laici, sive nobiles, vel alii, qui antiquarum occa-
 sione decimarum, quas in aliquibus Parochiis percipiunt vel ex
 donatione, vel ex largitione nobilium, seu alia occasione, quas-
 cunque decimas novalium in terris propriis, vel aliis in quibusli-
 bet Parochiis obvenientes occupant, attrahunt, & sibi vendicant,
 penitus ab occupatione, attractione, & usurpatione earundem de-
 cimarum novalium desistant, & de ablatis satisfaciunt tam nobis,
 quam Ecclesiasticis personis, quibus ipsae novales decimae de jure
 competunt, ipsas decimas Ecclesiis, ad quas pertinent, de caetero

E

"paci-

(t) CAN. XXVIII. apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 678.

(u) CAP. XXII. apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 712.

“ pacifice possidendas relinquentes „ Quo contra juris fūco a disertatore allegatur THEODORICUS I. Metensis episcopus, qui memorante SIGEBERTO (x) decimas ECCLESIARUM SUÆ DIOCOESEOS a prædecessoribus suis stipendii, vel beneficii loco deputatas personis laicis, synodali auctoritate, & episcopali censura subtraxit, illis quamvis invitis, & reclamantibus? Annon inde potius sequitur, decimas non ad solam cathedralem, sed & ad cæteras diocæseos ecclesias pertinuisse? Nil proinde de novalibus. Quo pariter fūco allegatur Synodus Laureacensis, quæ tantum (y) refert, “ Penitus videlicet, ac continuatim omnem decimationem infra præscriptos limites, Anesi fluvii scilicet, & Comageni montis, ante proximam barbaricam suæ Diocæsis devastationem, in ditione, & potestate prædictæ sanctæ Baraviensis Ecclesiæ, sibi que præsentium Episcoporum, & fuisse, & adhuc jure esse debere, hæc tantum excepta decimatione, quam ab aliis Ecclesiasticis possessionibus, ex dominica pertinentia ad partem usus ubique censuit dari, & eam tantum, quam ex antiqua Regum munificencia constat esse traditam „ Quid hæc de decimis novalibus? Nihil omnino. Quo etiam fūco allegatur LUDOVICUS GERMANICUS statuens (z) “ Idem episcopus, nimirum EGIBERTUS Osnabrugensis episcopus, sui que successores decimas infra terminum sui Episcopii, cæterasque res suæ Ecclesiæ, quas modo possidet, vel deinceps adquisierit, quieto ordine obtineat & gubernet. Exceptis decimis Dominicalium, Monachis & sanctimonialibus pertinentium, quod nos Foravuerch vocamus, quas pater noster Hludouvicus de eodem Episcopatu per cambiatum adquisivit, & ad pauperum sustentationem & peregrinorum receptionem jam dictis Monasteriis tradidit. Servi autem ipsorum, & liberi, & cujuscunque conditionis coloni decimas, ut cæterorum in Saxonia jus est Episcoporum, secundum Caroli institutionem Episcopo pleniter offerant „ Quid hæc iterum de decimis novalibus? Nihil. Quo porro fūco allegatur OTTO M. (a) referens “ His vero nobiscum

(x) In Vita S. Theodorici Cap. 15. apud LEIBNITIIUM Scriptor. Rer. Brunswic. Tom. I. pag. 302.

(y) Apud HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. II. pag. 658.

(z) Apud HARTZHEIM cit. Tom. II. pag. 164. & apud D. MOESER Osnabrugischer Geschichte Th. I. Urkunde VI. Bl. 12.

(a) Apud D. MOESER Osnabrugischer Geschichte Th. II. Urkunde XIV. Bl. 6.

“ in Synodo confidentibus, Episcopus & sui adversarii in medio
 “ constabant. Ibi utrorumque sententiis auditis, & subtiliter diju-
 “ dicaris, decimas Episcopo canonica auctoritate reddi debere om-
 “ nes affirmabant. Sicque Abbas & Abbatissa sui que fautores Syno-
 “ dali sententia convicti decimas Episcopo reddiderunt „ Quid de
 decimis novalibus? Annon sermo de decimis, queis LIUDOLFUS
 Osnabrugensis episcopus ecclesiam suam ab abbate Corbejensi, at-
 que abbatissa Herifordensi deprædatam conquerebatur? Cum tandem
 HENRICUS IV. (b) relatum OTTONIS M. præceptum tantum
 modo confirmarit, quæ de decimis novalibus poterat esse quæstio?

ANTITHESIS XXXIV.

Di boni! Ad confirmandas nugas dissertator (c) usque adeo audet
 antestari summos Pontifices, videlicet PASCHALEM II. arque
 INNOCENTIUM III. Utrique PASCHALIS II. HENRICO V.
 juxta propria Imperatoris allegata (d) respondit: *Fratres Ecclesie de-*
cimis & oblationibus suis contentæ sint: Rex vero prædia & regalia, quæ
a Carolo & Ludovico, Ottone & Henrico Ecclesiis collata sunt, sibi &
successoribus suis recipiat & detineat. An ideo quoque statuit, omnes
 decimas tam ordinarias, quam novalis ad episcopos pleno jure per-
 tinere? Profecto non nisi nugipolyloquides (e) ita fabulatus fuerit.
 Porro INNOCENTIUS III. (f) Vesprinensi episcopo (g) quidem
 rescripsit: *Decimas omnium terrarum, quæ per rusticos Hospitalis Ves-*
 pri-

E 2

(b) D. MOESER cit. Th. II. Urkunde XXIX. Bl. 28.

(c) Cit. §. 19. pag. 60. lit. a. & pag. 61. lit. a.

(d) Vid. DODECHINI Appendix ad Mar. Scoti Chron. apud PISTORIUM
 Rev. German. Scriptor. Tom. I. pag. 668. nec non HARTZHEIM
 Concil. German. Tom. III. pag. 259.

(e) Verbum hybridum a PLAUTO compositum.

(f) Cap. 31. X. de Decimis. GONZALEZ TELLEZ in Comment. ad cit. Cap.
 31. X. de Decimis ita legit “ Decimas omnium terrarum, quæ per
 “ rusticos Hospitalis in Vesprinen. dioc. excoluntur, & de Cyrogan.
 “ & de nova Curia Ecclesiis, quæ per Hospitalarios detinentur, eas-
 “ dem tanquam ad te spectantes, intentione tua de jure communi
 “ fundata petisti „ Conferatur BOEHMERUS in Not. ad cit. Cap. 31.
 X. de Decimis.

(g) Ecclesia Vesprinensis est in Ungaria sub Archiepiscopo Strigonensi,
 cujus præsul cancellarius Reginæ est. GONZALEZ TELLEZ in Not.
 ad Cap. 19. X. de Præscript. lit. e.

prinensis Diocesis excoluntur, & de Chirographa, & de Novaculavia Ecclesias, quæ per ipsos Hospitalarios detinentur, intentione tua de jure communi fundata petisti. Verum ecqua de causa? Ex templo BARBOSA (b) cum pluribus aliis responder, quod decima, sira in parochia ecclesie cathedralis, episcopo debeatur, quia respectu illius ecclesie dicitur proprie, & immediate parochus. De novalibus contra ante INNOCENTIUM III. jam tum ALEXANDER III. (i) responderat: Quoniam a nobis sollicitudo tua requisivit, quid de decimis novalium tue diocesis tibi sit statuendum? Respondemus, ut, si terra, quæ arabiles sunt, intra certam alicujus Ecclesie parochiam fuerint, decimas earum (tua parte retenta) eidem Ecclesie facias assignari. Alioquin ipsa secundum discretionem a Deo tibi datam, alii Ecclesie deputare, vel ad opus tuum poteris retinere. Hæc nunc sufficiant. Fufius suo loco agemus.

ANTITHESIS XXXV.

Cancrorum more iterum, iterumque dissector (k) ad ordinarias decimas retrogreditur, demonstraturus, episcopos circa decimas libere disposuisse. Insequamur itaque ordine, quo ducere dissertatori placuit.

1.) Trevirensis Archiepiscopus EGBERTUS (l) refert, RATHOLDUM Archiepiscopum antecessorem capellam in loco Vilre dicto cum ipsa villa, & additamentis, & omnem indominicam quoque decimationem in villa Noviant, similiter in Guarici campo ecclesiam, & mansos cum omni integritate de sua proprietate S. PAULINO, id est, ecclesie S. PAULINI conscripsisse. Quid inde? RATHOLDUS capellam cum ipsa villa & additamentis, insuper & decimas in Noviant Ecclesie S. Paulini concessit, sive univit. Annon jure poterat? Quis dubitaverit? quippe cum quilibet episcopus recte BARBOSA (m) hac potestate polleat.

2.) Paderbornensis episcopus HENRICUS (n) anno MCIII. monasterio Abdinghoviano contulit. "Unum mansum in Curbike in
"confe-

(i) In Collectan. in Cap. 31. X. de Decimis num. 3.

(j) Cap. 13. X. de Decimis.

(k) §. 20.

(l) Apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 663.

(m) De Offic. & Potest. Epis. Part. III. Allgat. 66.

(n) Apud HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. III. pag. 246.

" consecratione principalis crucis in eorum ecclesia, quæ facta est V.
 " Novemb. anno Dominicæ incarnationis MXC. Indict. XIII. præ-
 " sentibus fere omnibus in hac civitate commorantibus, quandam
 " decimam in Liesmari, mancipium unum Meinhardum nomine,
 " cujus uxor nomine Gesike filia Joannis Rorher ad nos pertinen-
 " tes postea commutati sunt ad eandem Ecclesiam datis procis (seu
 " notante SCHATENIO, porcis) muliere, nomine Gesike, & filio
 " ejus Bernhardo, vivarium piscium juxta hanc civitatem in loco,
 " qui dicitur Rimbike, mansum unum hic in civitate cum area in-
 " terventu cujusdam Cizonii, nostri ministerialis, ipsum mansum
 " eatenus in beneficio possidentis, tum autem secularibus negotiis
 " renuntiantis, & emendationis vitæ gratia monachorum in præfato
 " Monasterio cohabitationem expetentis, filiis ejus præsentibus, no-
 " strisque ministerialibus pluribus in testimonium assistentibus „
 " Episcopus proin non tantum de decimis, sed etiam de pluribus aliis
 " rebus disposuit, uti illi ob legitimas, & canonicas causas licebat.

3.) Halberstadensis Episcopus REINHARDUS (o) anno MCXX.
 quandam sanctimonialium congregationem apud villam Schæningen
 institutam, sed inutiliter, & sine fructu dies suos deducentem com-
 municato fidelium ecclesiæ consilio removet, & fratres juxta tradi-
 tionem regulæ S. AUGUSTINI vitam ducentes substituit, illisque
 tres quoque mansos juris sui, in eadem villa sitos, omnemque de-
 cimam eorum possessionis ex eadem Schæningensi villa ad se perti-
 nenti, in eorum sustentationem concessit. Annon episcopus permit-
 tente, quod supra (p) adduximus, Concilio Tolerano IX. substitutum
 monasterium rebus ecclesiæ suæ ditare poterat?

4.) Referente ADELBERTO Moguntino Archiepiscopo in Syno-
 do Moguntina anno MCXXVII. habita (q) RUTHARDUS antecessor
 ejus contulit fratribus, in cænobio B. Disbori Deo militantibus, tra-
 didit etiam Decimam omnium pertinentium ad Episcopalem curiam,
 quæ sita est in monte B. Albani Martyris, excepta dominicali terra
 Episcopatus S. Albani, S. Victoris, S. Mariæ in Campo, S. Nico-
 medis Martyris. Annon collata fuit decima omnium, quæ ad epis-
 copalem curiam in monte S. Albani sitam pertinebant?

5.) Hil-

(o) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 279.

(p) Antithes. XXXI.

(q) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 300.

5.) Hildesheimensis Episcopus BERNHARDUS (r) anno MCXLIX. testatus est: *Hæc nomina villarum, quarum decimas nostri prædecessores prædictæ, scilicet Lamspringensi contulerunt ecclesiæ, ut perbennem consolationem matris haberet filia: Lamspringe, Liemunde, Holtbusen, Vuadersheim, Getberode, Cedemem, Evenbusen, Northillerh, Bruneshusen, Malesbusen, Pitbete, Eilbernesbusen, Redingesbusen, Eckebardebusen, & Bantberem. Annon credendum, dictas decimas ad ecclesiam prædecessorum spectasse?*

6.) Frisingensis Episcopus ALBERTUS (s) in Synodo anno MCLXX. habita notificavit: *Quod nos venerabili & dilecto Fratri Hainrico Præposito de Scheftelaren Decimationem in curte sua apud Cbeverloch, resignatam nobis a Parochiano Conrado de Brunnen tam in gravo, quam in nutritivis pecorum, concessimus, Annon episcopus concessam decimam ante a quodam parochiano obtinuerat?*

7. Osnabrugensis Episcopus PHILIPPUS anno MCLX. ecclesiæ montis beatæ Gertrudis quasdam decimas dedit (t) Annon recte eodem episcopo *Imisca*, quæ post facta est soror illius ecclesiæ, SIGFRIDUS Sacerdos a *Manegoldo Monetorio*, *Margaretha* filia *Henrici Camerarii*, *Helemidis* filia *Waldevici de Harst*, *Everbardus de Hulevelde*, *Isaac*, qui factus est frater, *Meinhardus*, qui factus est frater, *Crispina* filia *Magenoldi Rufi Warenbertus*, & frater *Robertus*, *Arnoldus de Tycklenburg*, *Alfgrim de Osnabrugge*, *Heilbardus de Harst*, *Richezo de Schledense*, & *Joannes de Osnabrugge* eidem ecclesiæ decimas dederunt. Hinc & Laici tum temporis decimis gravati sunt.

8.) Idem Episcopus eidem Ecclesiæ pariter decimas duarum domorum in Erpinken quatuor solidos solventes Domino inibi militantibus contradidit, Sicconis & Ministerialis sui beneficium decimam scilicet in Andervenne marcâ solventem & duas amphoras buryri, & jugerum unum in facie Ecclesiæ Deo ibi servantibus delegavit (u) An inde concludendum, omnia jugera, & mancipia æque ac decimas ad episcopum pleno jure pertinuisse?

9. Idem

(r) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 363.

(s) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 402.

(t) Apud MOESER Osnabruckischer Geschichte Th. II. Urkunde LX, Bl. 75.

(u) MOESER cit. loc. Urkunde LXII. Bl. 80.

9.) Idem porro Episcopus altari cuidam mansum unum, quem frater Thiedhardus ipsi resignaverat, donavit, de curia *Flesbe*, & quatuor ejusdem curiæ domunculis decimam superaddidit, insuper dimidium mansum prope civitatem in villa *Holthausen* situm, & de duabus domibus decimam adjecit, nec non decimam assignavit, quam *Wicbertus* ministerialis cum matre sua *Thiedburge* ipsi episcopo voluntarie resignaverat (x) Quid amplius? Dum idem episcopus ecclesiæ S. CLEMENTIS in *Iburg* decimam quandam in *Hiltere* cum quibusdam agris incultis ad fratrum stipendia attrinendam assignavit. (y) An inde inferendum, omnes agros incultos ad episcopum pleno jure pertinuisse?

10.) Osnabrugensi Episcopo Arnolde anno MCLXXVII. ea, quæ suis diebus Cœnobio *Osede* donata sunt, placuit apponere (z)
 “ *Evehardus* siquidem pincerna decimam cujusdam domus in *Osede*
 “ trium solidorum ad luminaria per manum nostram sibi tradidit,
 “ astante & consentiente filio suo *Fretherico*, & ibidem cum patre
 “ suo fraternitatem accipiente. Proprietatem autem ejusdem domus
 “ cum omni integritate *Godescalcus* de *Thifholt* eidem ecclesiæ libera
 “ donatione contradidit. Ob cujus rei recompensationem Con-
 “ ventus XVIII. marcas sibi dedit, & insuper virginem in Confor-
 “ tium suum recepit. Item *Baldwinus* judex decimam quandam in
 “ *Trelia* in loco, qui dicitur *Uollen*, cum filia sua Deo sacrata ibi-
 “ dem per manus obtulit nostras, ita tamen quod ecclesia eandem
 “ decimam XVIII. marcis redemit a Domino *Engelberto* de *Bodene*,
 “ cui a Domino *Balduino* oppignorata fuit. An iccirco, ut dis-
 “ fertator jactitat, decimas confirmavit? Annon teste eodem episco-
 “ po (a) fratres & sorores collegii sanctæ *Gertrudis* in Monte quan-
 “ dam domum in *Hanburen*, cum decima ipsius triginta quatuor mar-
 “ cis a *Rikezone*, fratre *Suetheri*, & *Balduini* emerunt præsentibus &
 “ assensum præbentibus filiis suis *Joseph Suethero*, *Wescelone*. An-
 “ non LUCIUS Papa anno MCLXXXII. Capitulo Osnabrugensi libe-
 “ ram impendit facultatem, decimas ad ecclesiam ipsam spectantes qui-
 “ buscunque

(x) Apud MOESER cit. loc. Urkunde LXIII. Bl. 81.

(y) Apud MOESER cit. loc. Urkunde LXVI. Bl. 86.

(z) Apud MOESER cit. loc. Urkunde LXVII. Bl. 88.

(a) Apud MOESER cit. loc. Urkunde LXXIX. Bl. 10

buscunq̄ue modis de manu laicorum redimendi (b) an igitur omnes decimæ ad solum episcopum pleno jure pertinebant?

11.) Idem ARNOLDUS (c) anno MCLXXXIV. Canonicis in Wildeshufen decimam ipsius villæ, quam longo tempore possederant, in singulares usus concessit, præbendis fratrum sive Canonico-
rum Osnabrugensium decimam duarum domorum in villis Westorpe & Seirenbecka sitam (d) nec non cœnobio Oesedensi decimam in villa, quæ Laie vocatur, a Comite Simone resignatam assignavit. (e)
Annon etiam Joannes de Honhorst (f) decimam super curiam Vugovore, & molendinum ejusdem, & super domum Bergesioer, & super dotem Risenbike libere resignavit, ut eadem decimæ prædicto cœnobio ad stipendium conventus assignarentur? Annon pariter vir quidam nomine Ricbertus (g) Capitulo Osnabrugensi decimam unam in Ulenberge triginta solventem nummos contulit, quam quatuor marcis comparavit?

12.) Frisingensis Episcopus OTTO (h) anno MCCL. præposituram Schefflaren cum universis, quæ prædecessorum suorum largitate, vel comprovincialium liberalitate acquisita sunt, videlicet Ecclesiis, mancipiis, villis, agris, pratis, pascuis, decimis, cultis, & incultris, fratribus secundum regulam beati AUGUSTINI, & consuetudinem Præmonstratensium fratrum DEO ibidem fervientibus contradidit. Annon in universali Capitulo Frisingæ, subscribentibus ejusdem ecclesiæ prioribus, nec non etiam clericis, ac laicis omnibus consentientibus, & approbantibus. Idem pariter Episcopus Neocellensis monasterii res decimis omnium bonorum suorum anno MCXLIII. ampliavit, & de prædicto claustro æque decimas de omnibus dari inviolabiliter firmavit? Annon teste ipsamet Charta (i) Consilio & autoritate summi Pontificis INNOCENTII Papæ II., consensu quoque cleri, & populi ecclesiæ suæ?

13. Hil-

(b) Apud MOESER *cit. loc.* Urkunde LXX. Bl. 92.

(c) Apud MOESER *cit. loc.* Urkunde LXXVII. Bl. 100.

(d) Apud MOESER *cit. loc.* Urkunde LXXXV. Bl. 113.

(e) Apud MOESER *cit. loc.* Urkunde LXXXIII. Bl. 111.

(f) Apud MOESER *cit. loc.* Urkunde LXXXVI. Bl. 113.

(g) Apud MOESER *cit. loc.* Urkunde LXXX. Bl. 104.

(h) Sacri, & Canonici Ordinis Præmonstratensis *Annal.* Tom. II. Part. II. pag. 482.

(i) *Cit. Part. II. pag. 203.*

13.) Hildesheimensis Episcopus BERNHARDUS^(k) anno MCXLVII. cenobio S. BARTHOLOMÆI quoque aliqua, quæ ministeriales beneficium jure possederant, adjumenta, pro possibilitate sua contulit, videlicet in Bredenheim tres mansos cum decimis ejusdem villæ. Annon referente eodem Episcopo ^(l) contulit præterea Odelricus, sanctæ Crucis Canonicus, ad utilitatem fratrum in Brethenem XII. jugera, item in eadem villa mansum cum area, persolventem quatuor solidos hujus monetæ ad lumen in capella sanctæ Mariæ, in Senerhe XXIII. jugera cum area, in Lereth decimam villæ, in Redsen XX. jugera, item in eadem villa XL. jugera cum area, in Walkenstede & Luisbeke XX. jugera, in Lubike majori mansum, in Odelim XL. jugera cum area, in Ildehusen XXVII. jugera cum area?

14.) Mindensis Episcopus ANNO anno MCLXXXIII. palam fecit ^(m) "Qualiter nos interventu dilecti fratris nostri Domini Arnoldi venerabilis Osnabrugensis Episcopi & majoris Præpositi sui Lanfridi, & intuitu divinæ recompensationis atque fraternæ dilectionis qua Osnabrugensi Ecclesiæ connexi eramus, decimam decurte quadam in Episcopatu nostro (quæ est fratrum majoris Ecclesiæ in Osnabrugge, sita in villa, quæ dicitur, Pendiñthorp, quæ decima attinebat Curti nostræ in villa, quæ dicitur Ruthorp illam inquam decimam cum omni alia decima totius ejusdem villæ, quæ nostri juris fuerant, sæpius memoratæ Ecclesiæ majori in Osnabrugge contulimus, & in manus ejusdem Ecclesiæ Præpositi, perpetuo jure sub tali pactione delegavimus, ut quicumque in eadem Ecclesia Præpositus fuerit, annum canonem, seu pensionem, duodecim videlicet solidorum Osnabrugensis monetæ, scilicet Curti nostræ in prædicta villa Ruthorp, qui fuerit in diebus illis, singulis annis statuto tempore, in festo scilicet S. Margarætæ, persolvat". An ideo omnes decimæ totius diœceseos ad Episcopum pleno jure pertinuerunt?

15.) Halberstadenensis Episcopus THEODORICUS anno MCLXXXVI. viros sanctæ conversationis, & probatæ religionis de Ordine

F

^(k) Apud LAUENSTEIN *Histor. Diplom. Hildes.* P. I. L. IV. Cap. 27.

§. 3.

^(l) *Cit.* §. 3. pag. 304.

^(m) Apud MOESER *cit. loc. Urkunde LXXIV, Bl. 95.*

ne videlicet Præmonstratensi in Ecclesia beati *Thomæ* instituere decrevit, addens (n) "Præterea de bonis, quæ *Robertus* ministerialis beati *Stephani* a nobis in beneficio tenuit, duos mansos videlicet "in *Oschersleve* cum decima & advocatia, & duas decimas, unam "in *Emerslibe*, & alteram in *Ovelde* nobis resignata de ipsius petitione pro salute animæ suæ & filii sui *Conradi*, & uxoris suæ "Ammeke, præfatæ Ecclesiæ videlicet *B. Mariæ Dei genericis*, & "sancti *Thomæ Martyris* contulimus, Sed annon hæc donationem de consensu Fratrum suorum majoris ecclesiæ factam, & approbatam, ut rata semper maneret, confirmavit? Deinde si *Robertus* ministerialis non resignasset, nec petiisset, ut duo mansi cum decima prædictæ ecclesiæ conferrentur, an Episcopus eos conferre potuisset? Demum an inde sequitur, omnes mansos cum decimis ad episcopum pleno jure pertinuisse?

16.) *Salisburgensis Archiepiscopus EBERHARDUS* anno *MCLX.* (o) ex utraque parte *Anisi* usque in flumen *Frodnicz* cum omnibus decimis antiquis & novellis, quæ vel *Sacerdotis*, vel *Episcopi* juris esse noscuntur, & cum ecclesia sancti *GALLI* in silva nova, quam ipse & dedicaverat, & baptismalem constituerat, & decimis cunctorum novalium in eadem silva cultorum, & excolendorum dotaverat, omnesque præterea capellas, in ipsa parochia jam ædificatas, vel ædificandas, *Admontensi* monasterio, assensu, & petitione venerabilis fratris sui *ROMANI*, *Gurcensis* Episcopi, & fratrum suorum *Salisburgensis* ecclesiæ canonicorum confirmavit. Annon teste eodem Archiepiscopo (p) *Udalricus* S. *Martini* de *Harperch*, & *Reinbertus* S. *Martini* de *Libniz* ministri, fratresque uterini in idem monasterium transtulere jus fundatorum jure hereditario & testamentario competens in ecclesia S. *WALPURGIS* in *Lisnich* sita, quam ex nobili prosapia ortus *Fridizlau* cum uxore sua *Zlauva* in prædio suo fundaverunt, iisque succedens *Udalricus* item nobilis, jure hereditario sub privilegii confirmatione tunc præsentis Archiepiscopi *Salisburgensis*, decimis ex omnibus prædiis suis collectis, tam episcopalibus, quam Parochialibus, Canonico concambio celebrato, ipsam Ecclesiam

(n) Apud *LEUCKFELD Antiquit. Nummar. Halberstad. §. 62. lit. c. pag. 94.*
 (o) Apud *HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 443.*
 (p) Apud *HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 444.*

desiam dicavit, & a subjectione matricis Ecclesie, præter jus conventum convocandi, exemit, ita ut proprium Sacerdotem, jus baptizandi, sepeliendi colonos, qui eidem Ecclesie solverent, decimas in perpetuum obtineret? Inde etiam manifeste apparet, tum temporis jam tum decimas fuisse & episcopales, & parochiales.

17.) Hildesheimensis Episcopus BERNO anno MCXCI. (q) diserte perhibuit. "Hæc autem sunt prædia, quæ Ecclesie Stederterre per solertiam Præpositi Gerhardi de novo conquesta sunt. "In Lienethe IX. mansi & XIV. area; in Mandeve XIV. mansi & XV. area; in Ardesheim VIII. mansi & dimidius cum totidem areis; in Lessorde IX. mansi & IV. area, in Linden II. mansi, & II. area; in Stokem & in Merverode IV. mansi & dimidius, & totidem area; in Swlbere IV. mansi & totidem area; in Brunsele V. mansi & totidem area; villa, quæ Hop dicitur, in qua sunt IX. mansi & area, & prata, & pascua; in Alerem & Dunkerbecke V. mansi & VI. area; in Stidiem III. mansi & III. area; in Bungenstide II. mansi & II. area; in Stidire II. mansi & II. area; in Northeim III. mansi, & III. area; in Thide IV. mansi & dimidius, & totidem area; in Lewadesbuttle I. mansus, in Machterssem I. mansus, in Sulethe IV. mansi, & III. area, in Senerthe III. mansi, in Stockeim I. mansus; in Alveresheim I. mansus & area; in Linden molendinum I. & II. mansi; in Meinolverde unum molendinum. Decima in Senete, decima in Echte, decima in Mandere, & medietas decimæ in Lessorde,,. Quid inde?

18.) Trajectensis Episcopus THEODERICUS (r) Decano, & Canonicis beati Petri licentiam construendi novam Ecclesiam in terminis parochiæ suæ indulgit, simulque statuit, "ut prædicti Decanus, & Canonici in hac nova Ecclesia constituent Sacerdotem pro voluntate sua, & Sacerdos ab ipsis institutus recipiat decimam ab Orientali parte usque ad medietatem totius decimæ, quam antiquitus solebant percipere duo Sacerdotes communiter in antiqua Ecclesia celebrantes.

F 2

19.) Re-

(q) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 454.

(r) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 491.

19.) Referente Hildesheimensi Episcopo CONRADO (r) " Dominus
 " B. dictus de Gandersheim, miles, Hæredum suorum C. & L. &
 " Juttæ voluntarium habens consensum, dimidiam decimam in Bru-
 " nen, quam ab ipso Episcopo in feodo tenuit, „ LXX. libris re-
 " ceptis ab ecclesia S. GODEHARDI in Hildesheim, ejusque abbate
 Ludolpho, in manus Episcopi resignavit.

20.) Hildesimensis Episcopi JOANNIS (r) verba sunt: " De
 " bonis autem illis, quæ per nostræ devotionis largitionem præfato
 " sunt monasterio acquisita, dimidia decima in Harzen, dimidia de-
 " cima in Bernethen, duo mansi in Sodere, & bona in Quikeborn
 " tantummodo sunt accepta, quæ in utilitatem Ecclesiæ nostræ de
 " consilio capituli nostri disponimus deputare: „

21.) Ac demum Spirensis Episcopus CONRADUS (u) anno
 MCCXI. cunctis notum voluit " quod Justatius abbas de Himmen-
 " roth labore suo obtinuit, quod Theodoricus miles de Kirweiler,
 " quidquid juris habebat in Patronatu, & in decimis Ecclesiæ de
 " Medinheim, in manus Domini sui Marquardi de Villre, & ipse
 " Marquardus in manus nostras, quia a nobis tenebat, resignavit;
 " nos vero cum consensu majoris Præpositi, in cujus Archidiacono-
 " natu præfata sita est Ecclesia, salvo tamen jure suo, & assensum
 " præbente Capitulo, liberaliter idem jus cum omnibus appendiciis
 " integraliter Ecclesiæ in Himmenroth contulimus „ An jam de-
 monstratum est, omnes baptismales Ecclesias cum ipsis decimis ad
 episcopos pleno jure pertinuisse, atque episcopos de decimis libere
 disposuisse?

ANTITHESIS XXXVI.

Nunc & Dissertator (x) diplomatibus demonstrare adnititur, deci-
 mas novales non minus, quam antiquas, ordinariasque episcopis
 semper competiisse. Audiamus itaque.

1.) Ano-

(s) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 535.

(t) Apud LEUCKFELD Antiquit. Poëdens. Capit. XVIII. §. 6. lit. h.

(u) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 794.

(x) §. 21.

1.) Anonymus monachus Tegurinus (y) narrat "Aribo vicefi-
 mus Abbas, Comes de Neuburg, electus successit Udalschalco,
 hic Ecclesiam B. Laurentii in Egern primus construxit, & privile-
 gium de decimis novalium in nostris Ecclesiis percipiendis, ab
 Heinrico primo hujus nominis Episcopo Frisingensi, ejusque Ca-
 pitulo impetravit". Quid? Num anonymus ille monachus fide
 dignior monacho CAESARIO HEISTERBACHCENSI (z) qui narrat
 Videns episcopus nihil se verbis proficere, & per ministros dia-
 boli sibi commissum populum in fide subverti, clericum quendam
 bene sibi notum, & in necromantia peritissimum ad se vocans ait:
 Sic & sic per tales actum est in civitate mea; rogo te, ut investi-
 ges a Diabolo per artem tuam, qui sint? unde veniant? & qua
 virtute tanta ac tam stupenda operentur miracula? impossibile est
 enim, ut signa faciant virtute divina, quorum doctrina Deo nimis
 est contraria. Dicente clerico: Domine diu est, quod arti huic
 renunciavi: Respondit Episcopus: bene cernis, quantum coarctet;
 vel oportebit me doctrinae illorum consentire, vel a populo lapi-
 dari: injungo ergo tibi in remissionem omnium peccatorum tuo-
 rum, ut mihi in hac parte acquiescas. Obediens clericus episco-
 po, diabolum vocavit, causam suae vocationis sciscitanti, respon-
 dit: Pœnitet me recessisse a te: & quia de cætero magis obsequio-
 sus tibi esse desidero, quam fuerim, rogo, ut dicas mihi, qui
 sint homines isti? quæ doctrinae eorum? vel qua virtute tanta
 operentur mirabilia? Respondit diabolus: Mei sunt, & a me missi;
 & quæ in ore illorum posui, illa prædicant. Respondit clericus:
 Quid est, quod lædi non possunt? nec in aquis mergi, neque in
 igne comburi? Respondit iterum Dæmon: Chirographa mea, in
 quibus homagia, mihi ab eis facta, sunt conscripta, sub ascellis
 suis inter pellem & carnem consuta conservant, quorum beneficio
 talia operantur, nec ab aliquo lædi poterunt. Tunc clericus: Quid
 si ab eis tollerentur? Respondit Dæmon, tunc infirmi essent, si-
 cut cæteri homines. Audiens ista clericus, regraciabatur Dæmoni
 "dicens:

(y) *Histor. S. Quirini Cap. VIII.* apud OEFELIUM *Rev. Boicar. Script.*
Tom. II. pag. 71.

(z) *Illustr. Miracul. Lib. V. Cap. 18.* Profecto hæc major fabella Disserta-
 tori videbitur, quam quæ supra *Antith. XX.* relata est.

« dicens: Modo recede, & cum vocatus fueris a me iterum, venias.
 « Reversus ad episcopum, hæc ei per ordinem recitavit. Ad hæc
 annon anonymus narrat, privilegium de decimis novalibus, in pro-
 priis ecclesiis percipiendis, ab episcopo, ejusque Capitulo concessum
 fuisse? An ergo omnes decimæ novales ad solum episcopum pleno
 jure pertinuerunt? Quis ita inferet?

2.) Verba Salisburgensis Archiepiscopi CONRADI (a) habent:
Instinctu ergo divino, Cleri & populi nostri consilio, tradidimus super ve-
liquias sanctæ Mariæ sanctæque Radegundis in loco, qui dicitur Moldorf,
omnes decimas de novalibus Garzensis foresti inter Bramberch, & Hollin-
stein, nec non & Sylvam Eichborve in communem usum canonicorum ibi-
dem Deo servientium. Ejusque successor, non ut distertator allegat,
 CONRADUS II, sed LUCIUS (b) anno MCLXXXV. statuit: « Ut,
 « quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræ-
 « sentiarum juste & canonicè possidet, aut in futurum concessione
 « pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium,
 « seu aliis justis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vo-
 « bis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc
 « propriis duximus exprimenda vocabulis. Omnes decimæ Paro-
 « chia vestra, in qua monasterium vestrum consistit, & alia deci-
 « mæ, quas sive in Episcopatu Salzbουργensi, sive in Episcopatu Fri-
 « singensi ecclesia vestra juste & legitime possidet. Omnes etiam
 « decimæ de novalibus Garzensis foresti inter Bramberg & Hohen-
 « stain, nec non & Sylvam Aichenawe, quam Conradus Archiepis-
 « copus senior ecclesiæ vestrae contulit. De queis novalibus ergo
 LUCIUS disposuit? Annon contra CONRADUS clerum popu-
 lumque adhibuit?

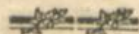
3.) Halberstadenſis Episcopus RUDOLPHUS eodem sensu, &
 caritate, antecessoris sui REINHARDI vestigia calcans, anno
 MCXXXVII, omnia, quæ ecclesiæ CHRISTI, & B. Laurentii titulo
 insignita in Scheninge collata sunt, ab ipso, & clavibus cæli con-
 firmata; sive quæ Præpositorum industria, sive quorumlibet fidelium
 devotione acquisita sunt, testamenti donatione confirmavit. Quenam
 vero dictæ ecclesiæ fuerant collata? Ipse Episcopus (c) recenset:
 « Hæc

(a) Monumenta Boica Vol. I. Num. VIII. pag. 15.

(b) Cit. Vol. I. Num. IV. pag. 61.

(c) Apud LEUCKFELD *Antiquitat. Nummar. Halberstad. S. 21. lit. c. pag. 58*

" Hæc sunt prædia B. Laurentii in Scheninge XXII. areae cum uti-
 " litaribus suis & X. mansi & dimidius, singuli VIII. solidos fol-
 " ventes, cum pratis & reliquis utilitaribus. III. Molendina cum
 " piscinis, duo in villa, unum in agro. In valle, quæ dicitur Merd-
 " fidal lucus unus, & tria Pansthaha. Decimæ novalium, quæ per
 " omnem Scheningensem Parochiam sita sunt. In villa, quæ dici-
 " tur Asbike VI. areae cum sex mansis, singulis VIII. solidos fol-
 " ventibus, cum pratis & usibus sylvarum. In villa, quæ dicitur
 " Welle I. area, & unus mansus persolvens IX. solidos. In villa,
 " quæ dicitur Salingke VIII. areae & X. mansi & dimidius, cum
 " pratis & usibus sylvarum. In villa, quæ dicitur Geroldestorp VIII.
 " areae, cum quinque Mansis, qui solvunt L. solidos. In villa, quæ
 " dicitur Debbenhem V. areae, & V. mansi, & VII. jugeres, &
 " unum molendinum cum usibus pratorum & sylvarum. In villa,
 " quæ dicitur Wardegestorp, duæ areae cum II. mansis, qui solvant
 " XIV. solidos. In villa, quæ dicitur Wobicke I. area, & VIII. ju-
 " geres cum usibus sylvarum. In villa, quæ dicitur Banesleve I.
 " area, & I. mansus, VIII. solidos persolvens cum usibus pratorum
 " & sylvarum. In villa, quæ dicitur Iggersleve II. areae & II. man-
 " si. In villa, quæ dicitur Bademstide I. area, & I. mansus. In
 " villa, quæ dicitur Getekote I. area, & unus mansus, V. soli-
 " dos persolvens cum usibus pratorum & sylvarum. In villa,
 " quæ dicitur Dalversleve I. area & I. mansus, persolvens IX. soli-
 " dos. In villa quæ dicitur Edentorp I. area, & I. mansus. In villa,
 " quæ dicitur Hermigestorp XVIII. areae, & XIX. mansi. In villa,
 " quæ dicitur Balligge X. mansi. In villa, quæ dicitur Swarhelose
 " VII. areae cum VII. mansis. Villa, quæ dicitur Ackenthorp, tota
 " est hujus Ecclesiæ. In villa, quæ dicitur Hamerickestorp XVI.
 " areae cum XIII. mansis. In villa, quæ dicitur Bulsterigge II. areae
 " cum II. mansis. In villa, quæ dicitur Boya I. area, & I. mansus.
 " In villa, quæ dicitur Binthorp III. areae, & duo mansi & dimi-
 " dius. Villa, quæ dicitur Dorplogo cum omni utilitate sua. Villa,
 " quæ dicitur Lintwine dimidia cum omni utilitate sua. Villa, quæ
 " dicitur Schorimbeke, tota est hujus Ecclesiæ, exceptis tribus man-
 " sis cum omni utilitate sua. In villa, quæ dicitur Allende, III. man-
 " si, & dimidius, & duæ areae. In villa, quæ dicitur Thietmerode I.
 " manus & I. area. In Machtenhusen unum Panstale, in Beckenhu-
 " sen dimidium, quæ exsolvunt XXIII. solidos. In villa, quæ dicitur
 " Suam-

“ Suammere, XII. mansi & dimidius, & XV. aræ. In villa, quæ
 “ dicitur Luckestorp, VIII. mansi & XI aræ. In villa, quæ dicitur
 “ Bardewick, quædam prædia quatuor solidos solvunt. In villa, quæ
 “ dicitur Hellese, III. mansi & VIII. aræ, & I. Sylva. In villa,
 “ quæ dicitur Rochenesleve, VIII. mansi & XII. aræ, „ Quis inde
 “ inferet, omnia hæc non nisi ab episcopo REINHARDO collata &
 “ concessa fuisse, præcipue cum RUDOLPHUS confirmarit non so-
 “ lum, quæ ab antecessore REINHARDO collata, verum etiam, quæ præ-
 “ positorum indultria, vel quorumlibet fidelium devotione acquisita sunt.
 “ Quis itaque divinabit, quo modo novalis decimæ fuerint acquisitæ?

4.) Concilium Magdeburgense anno MCLXII. sub WIGMAN-
 NO Archiepiscopo habitum (d) refert “ Ea propter piæ petitioni
 “ Venerandi Arnoldi, Nienburgensis Monasterii Abbatis, acquies-
 “ centes, ex consilio fratrum nostrorum, cæterorumque fidelium,
 “ omnem decimam de Burchwardio, quod vocatur Stene, secus Mil-
 “ dam fluvium, remotis antiquorum sclavorum Colonis, quæ Deo
 “ propitio nunc, & in futurum justis modis acquiri potuerit, de
 “ supra scripto Burchwardio cum omnibus attinentiis suis, & IV.
 “ Villis Musice, Chozice, Slorobe, nominatis, Nienburgensi Cæno-
 “ bio, in usum Abbatis, fratrumque ejus, Christo, ipsiusque beate
 “ Genitrici famulantium, nunc & omnibus in futurum temporibus
 “ possidenda legitima traditione donamus, „ An igitur Archiepis-
 “ copus pariter donavit novalis, quæ DEO propitio nunc & in fu-
 “ turum justis modis acquiri potuerint?

5.) In Synodo Friscasi, in Carinthia anno MCLX. habita,
 EBERHARDUS Salisburgensis Archiepiscopus donationem decima-
 rum Richerspergensis cænobio a prædecessore suo factam non tan-
 tum confirmavit, verum etiam addidit (e) *Certiover præfigimus, ter-
 minum, videlicet fluvium, qui dicitur Pincab, usque ad cujus ripam, no-
 valia in Sylva Putinensi ad præsens culta, & in posterum colenda, excepta
 canonica portione Plebanorum, in decimis fructuum terræ, atque anima-
 lium, proveniunt, in usum fratrum regulariter conversantium in præfato
 cænobio. An sic Archiepiscopus solus disposuit? Annon cum uni-
 versa Synodo collaudante? Porro dum successor CONRADUS (f)
 anno*

(d) Apud HARTZHEIM *Concil. German. Tom. III. pag. 388.*

(e) Apud HARTZHEIM *cit. Tom. III. pag. 386.*

(f) *Monumenta Boica Vol. III. Num. CXXIV. pag. 477.*

anno MCLXXIX. voluit " ut omnia novalia, quæ in silva præfata in-
 " tra terminos præsignatos exquisita, & exquirenda, Parochiæ Prem-
 " berch continuabuntur, & in Parochias novas formabuntur, in ea-
 " dem constitutione permaneant, ita videlicet, ut exceptis debitis
 " portionibus sacerdotis plebani, decimæ omnes vinearum, frugum,
 " & animalium persolvantur ad prædictam Ecclesiam, scilicet Richers-
 " pergensem, cum integra justitia nostro juri debita, & ad nostram
 " dispensationem pertinente. Secundum scita canonum, quibus mo-
 " nemur habere curam pauperum „. Annon una cum Clero adsti-
 " terunt plures nobiles laici, nominatim OTTO junior Palatinus, &
 " frater ejus FRIDERICUS. CHOUNRADUS Comes de Pilstein.
 " WALCHUNUS de Stein. WILHELMUS de Wageneberge. STAR-
 " QUANDUS de Merre. LUIPOLDUS de Walde?

6.) In publica Synodo Osherslevenfi ODALERICUS Halbersta-
 denfis Episcopus anno MCLXXVIII. (g) Hamerslonensi monasterio
 decimas super propria monasterii novalia, ubicunque in Episcopio
 vel necessaria sint, vel postmodum fuerint, nominatim decimam no-
 valium in sylva Beckendorp, & Baddenleve contradidit. An episco-
 pus solus disposuit? An inde porro sequitur, novales episcopo com-
 petiisse? & concessionem decimarum simplicem novales non compre-
 hendere? Verum de hoc plura suo loco.

7.) Jam ante notatus (h) EBERHARDUS Salisburgensis Archie-
 piscopus assensu & petitione venerabilis fratris Romani Gurcensis
 Episcopi, & fratrum suorum Salisburgensis ecclesiæ canonicorum,
 sed & ministerialium suorum S. Radberti conniventia Admontensi
 cœnobia decimas antiquas, & novellas, pariter decimas novalium in
 sylva nova cultorum atque excolendorum confirmavit. An solus
 libere disposuit?

8.) Urique CONRADUS Sabinensis Episcopus, & Salzburgensis
 Archiepiscopus, (i) non, ut dissertator refert, canonice five Abbatie
 Chiemseesensi, quam ARNOLFUS Imperator Salisburgensi ecclesiæ
 anno DCCCXCI. donaverat, (k) atque in qua CONRADUS Salis-
 burgensis

(g) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 417.

(h) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 442.

(i) Monumenta Boica Vol. II. Num. CLXXII. pag. 337.

(k) Cit. Vol. II. Num. III. pag. 381.

burgensis Archiepiscopus mutato irregularium clericorum statu, communem vitam canonicorum secundum regulam beati AUGUSTINI instituerat, (l) sed altari sanctorum martyrum XIXTI, & SEBASTIANI in Kiemisse confirmavit. Decimationem quoque apud HARDE in quodam novali confirmavit in tota illa silva quasitis, & inquisitis, cultis, & incultis, quam ante tradiderat piæ memoriæ EBERHARDUS Archiepiscopus in dotem super altare S. Michaelis in superiori Ecclesia. Num inde liquet, quo modo EBERHARDUS Archiepiscopus hanc decimationem ante tradiderit? Immo non ab eodem EBERHARDO, sed ab ecclesia Salzbergenti Præpositus Richersbergensis tertiam partem decimarum novalium in Charinthia cantante diplomate (m) obtinuit. Quam fideliter itaque disertator allegat?

9.) ADALBERTUS Salisburgensis Archiepiscopus anno MCXCIX. (n) falsus est: "Dilectorum filiorum nostrorum præpositi Wichmanni, cæterorumque fratrum loci S. Zenonis in Halle precibus devicti, duas partes decimationis, quæ nostro juri accedere debuerunt, de novalibus in eorum prædio, quod dicitur Incel, in plebe Vohindorf, tam in cultis, quam in colendis, ipsorum Ecclesiæ perpetuo jure contulimus". Si ergo ipse Archiepiscopus edicit, juri suo duas tantum partes decimationis accedere debuisse, quo jure disertator illi omnes novales adscribet?

10.) In Synodo Gaterslevensi anno MCLXXXIX. habita Halberstadensis Episcopus THEODORICUS (o) notum fecit "Decimam vineæ in Gasterstede, & decimam quorundam agrorum in Bornsrede, ibidem Ecclesiæ adjacentium, & super prædia in villa Entzingen, quæ Beno ministerialis noster possederat, liberam advocatiam cum ipsis prædiis, eo mortuo, memoratæ Ecclesiæ semper mansuris, in plena libertate pia devotione contradimus. Præterea quieti & utilitati prædictæ Ecclesiæ impotterum providere volentes, quæcunque eradicatis fructicetis in Novalia fideles inibi redegerint, more venerabilium antecessorum nostrorum Rainb. Ottonis, Rudol-

(l) Cit. Vol. II. Num. I. pag. 279.

(m) Monumenta Boica Vol. III. Num. CXI. pag. 451.

(n) Cit. Vol. III. Num. XXII. pag. 556.

(o) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 449.

“*Rudolphi, Odalrici*, libera ab omni decimatione eis concedimus „
 “An ergo in plena Synodo solus Episcopus disposuit?

11.) In Synodo Verdenſi RUDOLPHUS Verdenſis Episcopus (p) eccleſiæ in Buxtehude decimam ſuper novalia de Buxtehude uſque ad Hollandros contulit. Aſt quam decimam contulit? Nonne decimam, quam alter fratrum nobilium de Buxtehude ipſi ante reſignaverat? Dein qualiter contulit? Nonne habito ſuper hoc negotio Verdenſis Capituli, immo totius eccleſiæ conſilio?

12.) SIFRIDUS Moguntinus Archiepiſcopus anno MLXXIV. (q) patefecit “Quod pago noſtro in *Rudensheim*, & in *Ibingen*, quedam terra inculta jacebat, quæ per omnia noſtre juridiſtioni artinebat, quam populus noſter DEI in dictis villis noſtris renovare & excolere ex noſtra conceſſione querebat. Super hoc habita deliberatione cum fidelibus noſtris, clericis & laicis, ſatiſfecimus petitioni populi noſtri, & terram illam montuoſam & incultam eis conceſſimus, ut eam excolerent, & in uſum vinearum redigerent. Juſſimus ergo terram illam eis dividi, & quid inde, cum eam excoluiſſent & fructiferam reddidiſſent, ſolvere deberent, juſſimus diſtingui. Hoc etiam in pactione poſuimus, ut de manſo, qui ſcalinus dicitur, annuatim ſeptem Ame vini; & de ſingulis aliis manſis carrata vini, & de jugere quod majorem fertilitatem haberet Urna vini, & de ſingulis aliis jugeribus, quæ minus valere diſcernerentur, dimidia urna daretur; & hæc omnia ſingulis annis ſub nomine & jure decime ſolverentur „ Annon ergo Archiepiſcopus de inculta terra, quæ juridiſtioni ejus ſuberat, & non de novalibus diſpoſuit?

13.) Teſte JOANNE AVENTINO (r) ALBERTUS, Ratiſbonenſis eccleſiæ Episcopus, anno MCCLVI. Hermanno Abbati, Conventui Monafterii inferioris alta ob hospitalitatis obſequia, ſibi & antecelſoribus exhibita, præcipue ob religionem, de novalibus, ubi prædia habent, duas decimarum partes dat, tertiam Parocho. Annon

(p) Apud HARTZHEIM cit. Tom. III. pag. 792.

(q) Apud GUDENUM Cod. Diplom. Tom. I. Num. CXLII. pag. 381.

(r) Apud OEFELIUM Tom. I. pag. 721.

non eodem AVENTINO teste (s) OTTO Comes Palatinus Rheni eidem monasterio Altahe inferioris tradidit decimas suarum rerum, quæ in cellariis, vel granariis castrorum Flinsberg, & Weizenstein, & in prædiis in Schuttenhoven colliguntur, vel colligi possunt in futuro? An ergo omnes decimæ tam antiquæ quam novales ad episcopos pleno jure pertinuerunt?

14.) Salisburgensis Archiepiscopus ULRICUS (s) anno MCCLXII. decrevit, omnes etiam decimas novalium præteritorum, præsentium, & futurorum, quæ Abbatis, & monasterii de Rot sumptibus exculra fuerint, integre ad ipsum pertinere. Quæ vero novalia? Annon novalia in Pillerse, in cujus ecclesia dictus Abbas jus patronatus obtinebat? Cujus vero dioceseos erat ista ecclesia? Annon teste ipso Archiepiscopo Chimensis dioceseos? Cur igitur non Episcopus Chimensis, sed Archiepiscopus de novalibus disposuit?

15.) Tandem Henricus Ratisbonensis Episcopus (u) anno MCCLXXIX. declaravit: "Nos ad preces ipsius (nempe abbatis in Rot) & instantiam, de plena voluntate & consensu nostri capituli, decimas novalium, nobis & successoribus nostris publico jure debitas, quæ de sylva sita inter montes, qui dicuntur Ozzer, Advich, & Dwerheke juxta parochiam Chosting, & inter flumina, quæ dicuntur Imber Albus & Lomn, quam ipsi de novo extirparunt & adhuc extirpare intendunt, nunc & in futurum poterunt provenire, sibi & monasterio suo concessione perpetua confirmamus & donamus. Dic Sodes, an plena voluntas, & consensus Capituli requirebatur? An ergo novalia ad episcopum pleno jure pertinebant?"

Quid amplius? Quicumque historiographos, ac collectores diplomatum perlustraverit, facile etiam invenerit, Reges, Principes, Comites, aliosque nobiles ecclesiis ac cœnobiis decimas tam ordinarias, quam novales concessisse. Quid amplius? Capitis secundi sectio prima jam far bibit. Rivos itaque claudamus, donec secunda Sectio SITIET.

(s) Apud OEFELIUM cit. Tom. I. pag. 727.

(t) Monumenta Boica Vol. I. Num. XLI. pag. 396.

(u) Cit. Vol. I. Num. LII. pag. 406.